لوړ خیالونه او
ژور فکرونه

انتخاب، ترجمه، تألیف

د

اروانباد استاد ګل پاچا «الفت»

فهرست

سرلیک مخ

بسم الله الرحمن الرحیم

مقدمه

وربځې پورته په هوا کښې دي، ځاګانې ښکته په زمکه کښې.
هغه څه چه په هسکو وريځو کښې شته په ژورو ځاګانو کښې هم شته.په دغو اوبو باندې
هم هماغه تنده ماتيږي.
د لوړ خيال او د ژور فکر نتيجه يوه ده.
ته! يا خپل نظر ډېر لوړ کړه يا پخپل ګرېوان کښې ډېر سر ښکته کړه!
د شاعر او فيلسوف فرق همدغه دی.
زه شعر او فلسفه همدغه شان ګڼم.

«الفت»

آزادي

په کوم حق دهوا آزاد مرغان په پنجروکښې اچوئ؟

څه حق لرئ چې دغه آسماني نغمه وا ل له ګوښه ځایونو، له چینو اولښتیو، دسپیدو له رڼا او د ونو له څانګو څخه بیلوئ او د ژوند پانګه ترینه اخلئ.

انسانه ! ته په رښتیا دا ګومان لرې چې لوی خدای دغه ښایسته مخلوق ته دا وزرونه او ښکې ددې لپاره ورکړي دي چې ته یې وشکوې؟

آیا یې له دغه ظلم او ستمه ته ښه ژوند نشې کولی؟

آخر دغو بیګناهو څه کړي دي چې ټول عمربه ستاپه زندان کښې تېروي.

دا څه معلومه ده چې د دغو بېګناه بندیانو سرنوشت زموږله سرنوشت سره نه دی تړلی.

دا چا ته معلومه ده چې ددغو مرغیو آه به دظالمانو حاکمانو په څېر په موږ را ونه ګرځي اوموږ به ونه ځوروي.

آه - هېڅوک نه پوهېږي چې په دغه جهان کښې زموږ له کړو نه څه نتیجه ولاړېږي؟

زموږ له هغو جنایتونو چې په خندا او خوشحالۍ انجام مومي د اسرارو په چارراهۍ کښې څه پیداکېږي.

کله چې دښنه اسمان سپک وزره مرغا ن چې ددې لوېې فضا الوتلو ته پیدا دي په پنجروکښې اېساورئ، هغه وخت چې دآسمان دنیلي دریاب ښایسته لامبوزن د خپل ظلم په زندان کښې اچوئ دافکرنه کوئ چې یوه ورځ به ددوی په وینو لړلي نوکان له قفسونو څخه راووزي اوتاسوته به درورسېږي.

ایا تاسو دا فکرنه کوئ چې هر چېرته چې یو بندي دظلم اوستم له لاسه فریاد کوي خدای ورته په رحم او مهربانۍ ګوري؟

دخدای لپاره د شنو فصلونو اوکښتو نوکونجي دغو بندیانو ته وسپارئ.

بلبلان ازاد کړئ مرغۍ خوشي کړئ.

دغه ښکلې پنجرې چې دزینت لپاره ستاسو په کورنو کښې ځړېږي په ډېر دقت وګورئ.

دجهان هغه تله چې تاسې یې نه وینئ دوه پلې لري.

همدغه دقفس نري او زري مزي دي چې دزندانو او جیلو نو تور اهنین سیخونه ترینه جوړېږي.

د اسمانونو، د چمنونو، دسیندونو بې ازاره لارویو ته زیان مه رسوئ او ازادۍ ته یې په احترام وګورئ.

ددغو ببوزلو اوبې ګناهو ازادي مه اېساروئ چې د تقدیر اوسرنو شت قاضي او حاکم ستاسو ازادي سلب نه کړی.

هغه چې د ظالمانو له ظلمه فریاد کوي پخپله هم ظلم اوتېری کوي.

انسانه! ته په رښتیا ازادي غواړې او ازدي دې خوښه ده؟

که دغسې وي نو بیا ولې دغه بندي اود خپل ظلم پټه خوله شاهد پخپل کورکښې ساتې.

ظالمه! ولې فریاد کوې چې په ماباندې ظلم او تېری کوي.

لږ څه خودغه بیوزلی بندي وګوره چې سیوری یې په تاباندې پریوتی دی.

دغه قفس ته خو لږ غوندې ځیرشه چې ستاپه کورکښې ځوړند دی او ته نه پوهېږې چې ددې پنجرې دسیخونو ترشا چې اوس په کښې یو بې ګناه مرغه نغمه سرایي کوي دیوه زندان اساس اوبنیاد اېښودل کېږي.

((هوګو))

اجتماعي عيبونه

هغه څوك چې له ټولو اجتماعي عيبونو يعنې له خو دپرستۍ، تعصب، خطا كارۍ او دروغو نه خلاص وي له اجتماع سره به دومره مخالف وي چې بې له انزوا نه به هېڅكله ژوند و نه كړى شي.

(ګوستا ولوبون)

ګل وېل

ګل بوراته وېل:

زه او ته تقدير يوله بله بېل كړي يو، زه دلته پاته كېږم مګر ته هرې خواته الوزې او هرلورته تلى شې، سره له دې مااوتا يوپه بل پورې زړه تړلى او له خلكونه لرې خوا په خوا ژوند كوو.

زه او ته دومره يوبل ته ورته يو چې كله كله دواړو ته ګل وېل كېږي افسوس دى چې ته له نسيم سره پرواز كوې او زه په ځمكه كښې زنداني يم.

ماڅومره ارزو لرله چې له تاسره والوزم اوستاپه مخكې خپله خوشبويي خبره كړم.

مګرته دومره لرې ځې چې زه درسره ملګرتيا نشم كولى.

ته هميشه په ګلونو كښې پرواز كوې زه يوازې كوې زه يوازې د خپل سيورى ننداره كوم چې د لمرله ګرزېدو سره زما شاو خا ګرځي.

ته ځې اوبيا راځې بيابېرته ځې اود بل ځاى قصد كوې مګر ماوينې چې هرسحر پخپل ځاى ټينګ ولاړيم او اوښكې تويوم.

بوراګله! ددې لپاره چې زما اوستا يارانه ټينګه پاته شي ياته ماغوندې خپلې نبلې په ځمكه كښې خښې كړه ياماته بڼې او وزرونه راكړه چې تاغوندې والوزم او له تا سره پروازو كړم؟

(هوګو)

شپږ زړه كاله پخوا

شپږ زره كاله كېږي چې سږي دسړو په وژله لګيا دي.

.....آسمان هركله د زنبق دګلونو او دښايسته مرغيو د ځالو په صورت خپل استازي رااستوي چې دوى دصلح اومحبت خواته راوبولي مګر دغه دمينې پيغامونه د خلقو له زړونو څخه دليو نتوب اثرنه وړي.

له ډېره وخته دځمكې د خلكو زوروره مينه له وژلو او وينو تويولو سره پيداشويده.

ډېره موده كېږي چې دملتونو خوړه او جذابه موسيقي دجنګ او جګړې ساز او سرود دى.

ډېر وخت دى چې افتخار د ويرو ونكې خپسكې بڼه پيداكړيده چې په ديو هيكله ارابه په لاره تېرېږي او ښځې، نران، لوى، واړه له پښو لاندى چيتوي.

اوس زموږ سعادت اونيكبختي له ډېرې مشكل پسندۍ نه كار اخلي اوهغه وخت بې وچولى غوړيدلى وى چې خلك ووايي ((ځوځانونه وژنو)) اوس بايد دسعادت ګټلو لپاره د جنګ نغاره وډ نګېږي.

هر چېرته د پولادو برق په ځليدو دى، په هر ځاى كښې دبلو لمبو لوګي اولوخړې پورته كېږي.

هغه خلک چې ډلې ډلې د خلکو د وژلو لپاره د جنګ میدان ته روان دي د خپلو تورو شپو دروښولو لپاره د توپونو د خولو لمبو ته ضرورت لري.
داتول کارونه یوازې دقومونو دمشرانو د جاه طلبۍ لپاره دي.
هغوی لاپه مور باندې خاورې نه وي اړولې چې زموږ په قبرنو باندې ددوستۍ معاهدې کوی.
څناوراو مرغان لاد جنګ په میدان کښې زموږ په وینو او هډوکوپسې ګر ځې اودغه اقایان یو له بله سلامونه او احترامونه مبادله کوي.
زموږ په ننۍ دنیاکښې هېڅ ملت نه غواړي چې یو بل ملت خپل ګاونډ ووینې.
هغه کسان چې ددوی د حکومت دوام زموږ د حماقت نتیجه ده هره ورځ د قهر اوکینې احساس زموږ په روح کښې تقویه کوي او هغه اور ته لمن وهي چې دوی پخپله بل کړی دی....
ښایي چې له یوه سیوری لاندې ارام کښیناستل دیوې چینې خوږې او به څښل، له یوې ګټې او ګورې ونې لاندې له خپلو رؤیاسره مشغولا خوند او لذت ولري مګر دنن ورځې انسان له دې ټولو خوندو نه زیات خوند د خپلو وروڼو په وژله کښې مومي.
هغه وخت چې سپیدی چوي او د رڼا پیغام جهان ته راوړي، هغه وخت چې دسحر مرغه نغمه سرایي کوي دغه ځګېږه مار انسان دوژلو او وینو تویولو په فکر کښې وي.او له کینې نه کاراخلي.
(هوګو)

حضرت محمد (ص)

هغه (ص) پوهیده چې دعمر وروستۍ سلګۍ ده او د ژوند رڼا لکه د مازېګر زېړی لمر درنګ ساعت له سترګو پنا کېږي.
دی به تل په فکر کښې ډوب و او په هېڅا به یې پره نه اچوله.
چې په لاره به روان ؤ، له هرې خوا سلامونه پرې وېل کیده، ده به هم هر چاته په مهربانۍ ځواب وایه.
په ږیره کښې یې شل ویښتان سپین نه لیدل کیده او زهېر تیاپې ورځ په ورځ زیاتېده.
کله به چې اوښانو اوبه څښلې دی به ورته ودریده او هغه ورځې به یې په زړه ګرځېدې چې ده به دخپل تره او ښان څرول.
هروخت به د خدای په درګاه کښې په زار او نیاز مشغول و.
خوراک یې ببخې لږ و او ډېر ځله به یې په نس پورې تیږې ترلې.
پخپل لاس به یې خپلې میږې لوشلې، چې جامې به یې وشلیدې په زمکه به کښیناست او خپل کالي به یې پخپله ګنډل.
د ځوانۍ قوت یې نه وپاته، ډېرو روژو دده بدن کمزوری کړی و. په ډېرو او ږدو ورځوکښې به یې درمضان ټولې روژې نیولې. د درې شپینو کالو و چې ناخاپه تبه پرې راغله.
هغه قرآن چې د خدای له لورې پرې ناز ل شوی و، ټو ل یې ولوست. داسلام بیرغ یې سعید ته په لاس کې ورکړ او هغه ته یې وویل:
دازما دژوند وروستۍ ورځ ده ته په دې پوه شه چې یې له یوه خدایه بل خدای نشته، ته د هغه په لاره کښې جهاد وکړه.
دی ډېر آرام معلومیده مګر نظرېی د هغه لوړ پرواز عقاب غوندې و چې د لورې فضا په ترکولو مجبور شوی وي.

په دغه ورځ هم د ی د هر وخت په شا ن دلمانځه لپاره مسجد ته راغی اوپه حضرت علي پې تکيه کړې وه، مومنان او مسلمانان ورپسې راروا ن وو او په مخکې پې مقدس بيرغ رپيده.
چې مسجد ته ورسيده رنګ پې الوتی و او خلکوته پې وويل:
ای خلکو! که چېرې دپاک خدای (ج) اراده نه وای مابه له يو ړانده اوناپوه نه څه فرق نه درلود.
چا ورته وويل د خدای(ج) رسوله! هر چا چې ستا بلنه د حق په لوري واوريدله ستا په خبرو پې باور راغی او په ايمان مشرف شو. کله چې ته دنيا ته راغلې نو په آسمان کې نوی ستوری ښکاره شو او د کسری د طاق درې برجونه و نړېدل.
مګر هغه (ص) خپلو خبرو ته دوام ورکړ او و پې ويل: اوس زما وروستی ساعت رارسيدلی دی او د آسمان پرښتې زما په باب کې مجلس لري.
غوږ کېږدئ او واورئ! که ما ستاسو کوم يوه ته کله کومه بده خبره کړې وي هغه دې پاڅېږي او پخوا له دېنه چې زه له جهانه لاړ شم ما ته دی ېېرته راوګرځوي او هماغه څه دې را ته و وايي.
که مې څوك وهلی وي و مې دې وهي که مې له چانه څه اخستي وي رانه دې واخلي، په دغه وخت کې پې هغه لرګی حاضرينو ته وړاندې کړ چې د ده په لاس کې و، هلته يوه بوډۍ ناسته وه او وړی پې وريشلې هغې چيغه کړه چې ای د خدای رسوله خدای دې له تا سره ملګری وي.
ده (ص) بيا و ويل: ای خلکو! په خدای ايمان لرئ او د هغه حضور ته په تعظيم سرونه ټيټوئ، د ميلمنو پالنه کوئ پرهېز ګار اوسئ او عدالت وچلوئ.
دغه وخت لږ غوندې غلی او په فکر کښې شو بيا پې ورو ورو ګامونه واخستل او و پې ويل: ژوندو خلکو! زه بيا تاسو ټولو ته وايم چې زما د تللو وخت دی ژر کوئ پخوا تر دې چې زه د اجل پياله نوش کړم زما ګناه چې ما کړی وي را په ياد کړئ او هر بد مې چې ستاسو له هر يوه سره کړی وي، له ما نه انتقام واخلئ.
خلك له ده نه غلي او نيولي په ځنګ تېرېدل، ده د ابوالفداء له څاه نه اوبه را وغوښتلې او مخ و لاس پې و مينځل، يوه سړې ترېنه درې درهمه وغوښتل ده سمدلاسه ورکړه او وپې ويل: ((د حساب فيصله دلته ښه ده نه په قبر کښې)) خلکو په ډېره مينه په هغسې نظر لکه چې کوتره پې لري دغه د جلال او عظمت خاوند ته کتل چې ډېره موده د دوئ د داړ او اميد مرکز ؤ.
دی (ص) خپل کور ته ننووت ډېر خلك د کاله نه د باندې پاتې شوه او ټول شپه پې په ويښه تيره کړه سحر چې سپيدې و چاودې ده و ويل: ابوبکره! زه نور د پاڅيدلو توان نه لرم پاڅيږه ما ته قرآن ولوله په دغه وخت کې د ده کور بی بي عايشه(رض) د ده تر شا ولاړه وه.
دی د آيتونو په اوريدلو مشغول ؤ چې حضرت ابوبکر (رض) لوستل، کله به پې په ورو ورو شروع شوی آيت تمام کړ، په دغه وخت کې نورو ټولو ژړل او چا خپله ژړا نشوه ټينګولی.
نژدې ماښام ؤ چې عزرائيل (ع) د کاله په دروازه کښې ښکاره شو او د ننوتلو اجازه پې وغوښتله.
د خدای (ج) استازي و ويل: پرېږدئ چې د ننه راشي، په دغه وخت کښې هر چا د ده په سترګو کښې د ده د ولادت د ورځې غوندې يو عجيب ځليدونکی برق ليده.
عزرائيل (ع) ده ته وويل: د خدای (ج) رسوله ته خدای (ج) خپل حضور ته بللی پې.
ده و ويل: زه د حق دعوت ته لبيك وايم له دغه وينا سره دی ورېږدېده او د يوه آرام نفس په وتلو د ده شونډې ېېرته پاته شوې او حق ته پې ځان وسپاره.

((هو ګو))

خیال او امید

د آسمان په لوښو کښې کومه یوه ډېره ښه ده؟ زه هر څوك خپلې عقیدې ته پرېږدم او پخپله د آسمان هغې لور ته په زړه کې ډېر ځای ورکوم چې تل په پرواز کښې ده او خیا ل ورته وایي.... دې ښکې جنۍ ډېر ښه هوسونه پخپل پلو کښې راټول کړيدي.

آسمان خپلې دغې هوسناکې او نیاز مینې لور ته اجازه ورکړیده چې هر څه بې زړه غواړي هغه له ځان سره واخلي.

دې ښایسته او ګلالۍ جنۍ کله د ګلو تاج په سر باندې ایښی د سوسن امسا په لاس د ګلو او سنبلو په چمن کښې ګرځي بوراګانو ته د الوتلو لوری او لودن ښیي.

لکه د شاتو مچۍ له ګلونو سره خوله په خوله شي او په شیره بې ځان مړوي.

یو وخت له خورو ورو څېو سره خپله سپینه ښڼه زوروړې سیلۍ ته سپاري او په دغه حین کښې د سحر د سپیدو سپینه جامه یا د تورې شپې تور کالي اغوندي او هره ګړی د خلکو په نظر کښې بیله جلوه لري.

د لوی خدای دغه ښیګڼه باید هېڅکله هیره نکړو چې موږ یې د دغې وفا دارې جاودانې پېغلې په ملګرتیا بر خوردار کړو.

زموږ سرنوشت یې دد ې له سرنوشت سره په یوه ملکوتي پیوند کلک وتاړه چې په غم او ښادۍ کښې راسره وي.

په دغه ښکلی بخشش باید ډېر خوشحاله اوسو او دا ښایسته حوره ډېره وستایو.

د زړه په کورکښې دکور د میرمنې ځای باید دېته پرېږدو او ډېر پام وکړو چې هغه بد ګذرانه او بدخو یه خوابښې یعنې عقل ددې ښکلې نازنینې ناوې زړه ازار نکړي.

او ه یوازې همدغه جنۍ په ما باندې نه ده ګرانه دد ې له خورسره هم زه ډېره تینګه علاقه لرم.

خوربې له دینه لږ څه لویه او جدي شانته ده چې ((امید)) ورته وایي.

څومره به ښه وي چې دغه مهربانه ملګرې چې له ډېرې مودې زما د سعادت پانګه ده ترهغه وخته راسره وي چې زما دژوند ډیوه مړه شي او ژوند خاتمه ومومي.

(ګوته)

له مرګه نه ویریږم

له مرګه نه ویریږم، که څوک راته ووایي چې نن شپه مرې زه به ووایم چې د خدای رضا مې قبوله ده، مګر خدای دې نه کا چې څوک راته و وایي دیوه تن ژوند ستا له لاسه تریخ دی.

((کانت))

د غم خوښي

زما دا خبره بې له پوهانو بل چاته مه کوئ ځکه چې ناپو هان بې له ملنډو په نور څه نه پوهېږي

زه غواړم هغه څوک وستایم چې ځانته اور لټوي اولکه پتنګ سره اورته ځان غورځوي.

دعشق په شپوکښې چې دژوند نیا لګي کر ل کېږي او د حیات ډیوه لاس په لاس ګرځي دسپینې سپوږمۍ په لیدلو ستاپه روح کښې یو مرموز هیجان پیداکېږی، ته بیا خپل ځان دتورتم په زندان کښې بندي نه وینې ځکه چې هر ه ګړۍ دیوه مقام ارزو درسره وي.
ته بیا داوږدې لارې او دګران سفرله غمه خلاصېږي او خپله اروا په بیره د نور اوصفا چینې ته استوې چې دشوق په لمبه لکه پتنګ ځان ستي کړې.
ترڅو چې په دغه نکته پوه نشې ((مړشه چې ژوندی شې)) په دغه تورتم او تیاره جهان کښې به لکه نوم ورکی میلمه اوسېږې

(ګوته)

دژوند لوبه

څه موده ما او تا یوله بله زړونه تړلي وو، اوپه غم اوښادۍ کښې ملګري وو.
په وارو وارو مو دښځې او مېړه لوبه شروع کړه بې له دې نه چې خبره جګړو او دعووته ووزي.
ډېرځله مو یو له بل سره وخندل، ددوو مینو غوندې مو یو د بل په مخ دمینې لاسونه راښکل، شو خې مووکړه، یوله بله مو خوله واخستله او خوله مو ورکړه.
په اخرکښې مو د ورو په شان په څنګلونو او کښتونوکښې د الاداد اوپټپټانې لوبه شروع کړه او یوله بله داسې پټ شوو چې تراوسه مو سره نه دي موندلي.

(هاینه)

پوهه

دپو هې قوت ته وزرونه مه پیداکوئ، بلکه څه سرپ ورپورې وتړئ.

(بیکن)

هرچا وځورولم

ځینو پخپل عشق و ځورولم، ځینو په کینه زما زړه ازار کړ.
چا د عشق په زهرو زما ډوډۍ ولړله.
چا زما د شرابو په پیاله کښې دکینې زهر توی کړه.
مګرله هرچانه هغه چا ډېروځورولم چې نه یې راسره کینه پیداشوه او نه مینه.

(هاینه)

زما ترانې

زما ترانې ټولې په ز هرو لړ لې دي.
ولې به نه وي لړلي آيا تا زما دزندګۍ په جام کښې زهر توی نه کړه؟
زما ترانې ټولې په ز هرو لړې دي، ولې به نه وي لړلي ايا زه پخپل زړه کښې په زر هاو ماران نه لرم؟
آيا له دغو ټولو مارانو نه علاوه ته زما په زړه کښې ځای نه لرې ای زما دلداره!

(هاينه)

د هوسونو مرګ

زما هوسونه مړه شو مګر زه لا ژوند ی يم.
ما خپل زړه له خوږو او خوندورو رؤياؤ څخه وشکاوه او مړنشوم.
اوس ما ته بې له رنځ تېرولو او غم خوړلونه نور څه نه دي پاته.
زماغلی اوچوپ زړه د هميشه لپاره داميدو له ټودوالي محروم دی
زما د سرنوشت طوفانونو زما دژوند تر اوتازه ګل مړاوی کړ اوس زه يوازې له نا اميدۍ او افسر ده ګۍ سره مخامخ يم او
د نجات وروستۍ ګړی ته ګورم.
زه هغه و چه پاڼه يم چې منی اوخزان بې ليدلی مګر دا لا په لغړ ښاخ پاتې ده اود ساړه ژمي بادونه يې رېږدوي.

(پوشکين)

د شاعر حال

ترڅو چې د هنر رب النوع تازه طعمه ونه غواړي شاعرغلی او ارام دی.
دی هم د نورو غوندې په خوږو او بو پسې هڅه کوي او د وګړو په شان په ډېرو وړوکارونو باندې بوخت وي.
د ده اسماني سريدنه غلي وي او هېڅ غږ ترېنه نه خېژي.
زړه بې له غم اورنځه فارغ وي او د ژوند له مبتذلو خوښيوسره يې تعلق وي.
لنډه داچې د جهان بې هنره خلکو غوندې عادي ژوند لري.
کله چې نا څا په د هنر رب النوع د شاعر په زړه کښې څه واچوی روح يې لکه ګربته چې له درانه خوبه پا څېږي رېږدي
او له دغه احمقانه وخت تېرولو څخه خوابدی کېږي.
د جهان له عادي شور او غوغا څخه تښتي او خپل سر د خلکو نا څېزه بوتانو ته نه ټيټوي، بلکه په ډېر وقار او ټينګار له
دغه عالمه کناره کېږي د ډکو سيندونو په موجونو او د ځنګلوپه شاعرانه زمزمو پسې روانېږي

"پوشکين"

شاعرته

شاعره! د خلکو په ستاینه مه غولېږه! ځکه چې دمدح او تحسین نغاره ژرغلي کېږي.
داحمقانو او بېشعوره خلکو خندا او وینا ته غوږ مه ږده!
تل غلی جدي او ټینګ اوسه!
ته پادشاه يې بايد د شاهانو غوندي په انزواکې ژوند وکړې.
ته خپله لاره مه پرېږده او هغه ځای ته ولاړشه چې ستا ازاد طبیعت يې درښيي.
ته د خپلو هغو اندېښنو او خيالاتو محصول چې په تا باندې ډېرقدر لري خلکو ته وړيا ورکړه او پخپله دغه بخشش له چانه څه مه غواړه!
اجر او مزدوري مه غواړه ځکه چې ستا مکافات يې له تانه بل څوک تا ته نشي درکولی.
ته پخپله د خپل ځان قاضي يې ځکه چې هېڅوک ستا په باب کښې تا غوندې سختګېرنه دی.
ای مشکل پسند هنر منده! آياته پخپل کارپخپله خوښ يې؟ ايا ستاږره خوشحاله دی؟ که دغسې وي نو بيا څه پروا ده که خلک له تاسره دښمني وکړي او تاته بدووايي.
پرېږده چې احمقان د هغه معبد په غولي کښې لاړې توکړی چې په محراب کښې يې ستا د نبوغ اور لمبې کوي. پرېږده چې دوی د خپلې بې عقلۍ په وجه ستا د ځلاند مشعل پايې ولړزوي.

(پوشکين)

ادب او محبت

پام يې نه و، ددې په ځای چې په ډېر ادب راته تاسو ووايي په ډېره مينه يې راته وويل:
((ته)). په دغه وخت کښې د خوشحالۍ او خوشبختۍ خيا ل زما مضطرب ا وپريشانه روح ونمانځه او عاشقانه مچې يې ترې واخستله.
زه او س د هغې په مخکې ولاړيم او يوه شيبه ترېنه سترګې نشم اړولی.
په خوله وايم ای ښکلې پېغلې (تاسو) څومره په ادب ياست مګرپه زړه کښې وايم: ته پرما باندې څومره ګرانه يې.

" پوشکين"

دحقيقت اظهار

که زه د حقيقت په اظهار کښې زيان ووينم پرو انشته خو چې حقيقت زما د چوپوالی په وجه زيان ونه ويني.

" مترلينګ"

پيغمبر

دمعنى تنده او تلوسه راسره وه.
په چوپه اوغلى بيديا کښې لالهانده ګرځېدم.
هغه پرښته چې شپږ وزرونه لري له پاسه راکوزه شوه او خپلې ګوتې يې چې له خوب اوخياله سپکى وې زماسترګوته رانږدې کړې.
ما د وار خطا ګربتې غوندې خپلې سترګې پرانيستې.
د هغې لاس زما دغوږونو له څنګه تېرشو زماپه غوږونو کښې ناڅاپه يو مرموز اواز پيداشو.
همدغه وخت ما داسمان د زړه د ټيپدو اواز واوريده.
د درياب له موجونولاندې مې د بحري حيواناتو تګ راتګ وليده.
دکورو په بوټوکښې مې د تاک څانګې اوپانې ليدې چې وده کوي او لوېږي.
پرښته زما شونډوته رانږدې شوه زما هغه ژبه يې رانه پريکړه چې کاربې نيش وهل و.
بيابې پخپلو لاسونو چې په وينولړلی وو يوه بله ژبه زما په خوله کښې کښېښوده.
زما په څيګر يې تېره توره ومنډله زما رپيدونکى زړه يې راو ايست.
او د اور سوځو ونکې لمبه يې زما په سينه کښې ننويستله.
زه ديوه مړي په شان غلى او بې حرکته دبيابان په شګوکښې پرېوتم. دغه وخت مې ناڅاپه خدايي غږ ترغوږه شو چې ماته يې ويل:پا څېږه ِ سترګې وغوږو ه، د خداى فرمان ته غوږ ونيسه او د اجرا لپاره يې سمدلاسه روان شه له بيابانو نو او دريابونو نه تېرشه پخپلو اورپښتو خبرو د ايمان اور د خلکو په زړوکښې بل کړه!

" پوشکين"

د نيکانو ارمان

د نيکانو لوى ارمان دادى چې دسړو جوړولو په کار کښې برخه ولري که څه هم ددوى کارېټ پاته شي او څوک پرې پوه نشي.

" پوشکين"

قبر او ګل

قبرسره ګل ته ويل:
اى د عا شقانو ګله! هغه د اوښکو څاڅکي چې هره شپه د چرګږ او سحرله سترګوستا په ښکلې ښه راتوئېږي ته پرې څه کوې؟
ګل ووېل:
او ل راته ووايه ! هغه چې ته يې هروخت خپلې ګېدې ته ننباسې څه ورسره کوي؟
قبروويل:ګله ! زه له هرې اروا نه چې ماته يې سپاري پرښته جوړوم او اسمان ته يې لېږم.
ګل ووېل: قبره! زه دغه اوښکې ورو ورو د عطرو اوعسلو په صورت تبديلوم او خلکو ته يې ورکوم!

" هوګو"

افتخار

دا طلايي سکه چې د دنيا په بازار کښې د افتخار په نامه چلند لري هېڅ ګڼمه.
هو! زه ورته په کرکه ګورم او له پښو لاندې يې کوم.
هغه چې د خپل هنر مزدوري غواړي دټيټ فطرت خاوند دی.
هغه چې ددغه بازار په سرو او سپينو پسې ليوا ل دی پرېږدئ چې دې بې ارزښه سکې ته لاس وغځوي.
داسکه هغه څوک اخلي چې ځان خرڅوي.
که ته غواړې چې دغه خلق وپېرې نوراشه دوی ټو ل ځانونه خرڅوي.
ته بايد دوئ ته يو مناسب قيمت وټاکې او خپله اماني، وشرنکوې.
که داسې ونه کړې نو د دوئ په تقوی اعتراف کوې.
اياته نه پوهېږې چې دوئ ټول دتقوی خاوندان دي.
افتخار او تقوی تل اوږه په اوږه وړاندې ځي.
ترڅو چې دنيا شته خلق د تقوی بهاپه افتخار تا ديه کوي.
دافتخار دسکې اواز دی چې دنيا يې په پښو درولې ده.
ماپرېږدئ چې د جهان دپرهېز ګارانو په مقابل کښې بدمعامله او سم.
پرېږدئ چې زه دافتخار خاوندانو ته هېڅ ښکاره شم.
زه چې ځان د دغسې خلکو په مخکې وينم زړه مې له اندازې نه زيات دحقارت تمنا لري.
زه دغه طلايي سکه چې د جهان په بازار کښې رواج لري او دافتخار په نامه يادېږي هېڅ ګڼمه اوپه نفرت ورته ګورم.
زه او س دافتخار او تقوی غونډې ورو ځيزونو په مخکې نه يم ولاړ.
زه دغه وخت له ډېرو لويو حقايقو سره مخامخ يم چې يا بايد غلی اوچوپ پاته شم يا ډېرې لوېې خبرې وکړم.
ای زما پوهې اوهوښياری! راشه هغه څه ووايه چې د نوروپه فکرکښې نه راځي.
"نيچه"

څه غواړم؟

د ډېرو خلکو له پټ رازونو خبرشوم مګرله ځانه لاخبرنه يم.
زما سترګې ماته دومره نژدې دي چې مانشي ليدای.
زما زړه غواړي چې له ځانه څه قدر لرې شم او خپله خيره ووينم مګر دومره لرې نه لکه چې له غليم نه لرې يم.
اوس زما ډېرنژدې دوستان هم له مانه ډېر لرې دي.
زه غواړم د دوست او دښمن ترمنځ يوه فاصله ولرم ترڅو چې هغه څه په ځان کښې وليدی شم چې په ماکې شته.
اوس پوه شوئ! چې زما زړه څه غواړي؟
" نيچې"

د بدای فقر

لس کاله کېږي چې یو څاڅکی باران په ماباندې ونه وریده.
یوه سره ورمه په ماونه لګیده د مینې او محبت پرخه زما دزړه په کښت پرېنوته ځکه چې په دغه ځمکه هېڅکله باران نه وربږي.
زما پو هې! زه اوس تاته مخ اړوم او تاته اسره لرم چې په داسې وچکالۍ کښې ته و چتوب غوره نه کړې.
له تا نه هیله لرم چې زما لپاره روح خوښونکې ورمه، زه خوشحالوونکې پرخه، ژوند پالوونکې اورياشې.
پخوا تردې ماوریځو ته ویل چې زما له کو هستا نه لرې شئ.
ماویل: ای تورو وریځو زما له مخې نه لرې شئ چې د رنا پلوشه په ماباندې ډېره پریوزي او مخه مې ښه رڼا وي.
اوس د هغو وریځوپه لاره کښې دامونه ږدم چې ګوندې یوه شیبه زما په سرباندې سیوری شي او زما خبرواخلي.
پخواله دېنه په تریخ حقیقت پسې ګرځېدم اوس دتصادف څنو ته لاس غځوم اوغواړم چې میلمه پالونکی شم، خپله برخه او دخپل وچولي لیک له ځانه ونه شړم.
نن زرتشت له خپلې سختې نه لاس اخستی دی او لکه تود باد چې کنګل ویلې کوي خپل ملایمت څرګند وي.
تراوسه لاپخپل کوهستان کې انتظار کاږي مګر دغره له لوړې څوکې راښکته شویدی.
له هغو کنګلونه چې تل ترتله ساړه او ترلې پاته کېږي یو قدم راتیټ شویدی ستومانه دی مګرخوشحاله معلومېږي.
غلی شه! چې حقیقت لکه تیندکه وریځ زما په سرتېرېږي دوریځې له زړه نه یوغیر مریي برق ځلیدونکی دی.
حقیقت ورو ورو له ډېرو لوېو پته پایو او پلو څخه زماپه لوړې راښکته کېږي.
راشه! راشه! ګرانه حقیقته.
چوپ شه! دا زما حقیقت دی چې په ځیرځیر او خـواړه اضطراب راته ګوري او کتل یې لکه دستورو کتل جذاب اوشیطنت امیز معلومېږي ته به وایې چې زما د نیکمرغۍ راز یې پخپل حدس موندلی دی او پوه شویدی چې نن ولې دغره له لوړې څوکې راښکته شوی یم ولې ملایم او ارام یم؟ ته به وایې چې له لیدو اوکتو یې یو ګلرنګه ښامار ما ته خوله وازه کړې ده.
غلی شه! چې زما حقیقت څه وایي:
افسوس دی ستا په حا ل ای زرتشته! ستا حا ل دهغه چاغوندې دی چې سو چه زرېې خوړلی وي، اخر به ستا ګیډه څیرې کړي او دغه زربه ترېنه وباسي.
زرتشته! ته له اندازې نه زیات بډای، له حده زیات د خلکو سترګې بریښوې او په زړونو کښې ځانته حسد پیداکوي.
زه د ستا د ځلیدونکې رڼاپه مخکی دریدای نشم او سیوري ته پناه وړم اوربږدم.
بډایه! ځه ولاړشه! ځه روانېږه ای زرتشته له خپل لمرنه لرې شه! ته غواړې چې له خپلې هغې رڼا نه چې له تاسره ډېره زیاته ده نورو ته په لپولپو څه ورکړې.
ته په دې نه پو هېږې چې هغه شی چې له تاسره په رښتیا زیات دی پخپله ته یې.
که غواړې چې چاته څه ورکړې له ځانه تېرشه خپل ځان ورکړه ای زرتشته!
ته وایې لس کاله کېږي چې یو څاڅکی باران په ماباندې نه دی وریدلی، یوه سره ورمه راباندې نه ده لګیدلې، د مینې شبنم زماپه زړه نه دی پریوتی.
ته دا اسره لرې چې په مینه درته وګوري اوتابه وګڼي.

ایاته نه پوهېږې چې ستا د خوشبختۍ پلوشو او حرارت شاوخوا ځمکه سوزولې ده؟ هغه زمکه چې له بارانه محرومه ده له عشقه هم څه برخه نه لري.

اوس ستا، ستاینه څوک نه کوي، بلکه ته د خپل دسترخوان دپوټو ټولوونکو ستاینه کوې.

زه تاپېژنم چې ډېر فقیربډای یې.

ستا ډېر شته تاپه عذابوي، ته خپل ځان په ډېره ورکړه ستومانه کوې. خپلې ارامتیا ته نه ګورې، له خپل ځان سره علاقه نه ښیې.

ستا باطن همیشه هماغه شان په شکنجه کښې دی لکه چې په پوانبارکښې له اندازې او ګنجایش نه زیات غنم واچول شي یاپه یو زړه کښې له حده زیاته مینه پیداشي. ته خپل ځان قربانوې خو څوک ستا، ستاینه نه کوي!

ای بې پوهې هوښیاره! که غواړې چې په نوروګران شي باید ډېر فقیرشې.

دا خلک له هغه چاسره مینه کوي چې په زحمت کښې وي هغه چاته یوه مړۍ ډوډۍ ورکوي چې وږی وي.

ای زرتشته! که غواړې چې چاته څه ورکړې نو خپل ځان ورکړه او له ځانه تېرشه!

زما خبره واوره، زه ستا حقیقت یم!

" نیچه"

هیرول

هغه څوک چې څه نشي هیرولی ښه سړی نه دی.

څو ک چې همیشه د بل دملامتۍ خاطره له ځان سره ساتي دښه زړه خاوند نه دی.

((...))

له هرچانه لرې

رټل او رټل کیده یو هم ښه نه ګڼم او له دواړونه کرکه لرم.

د چا اطاعت نشم کولی اوله چانه اطاعت هم نه غواړم.

هغه چې له ځانه نه وېرېږي بل هم نه ویروي.

په نورو باندې هماغه څوک حکومت کولی شي چې نورویروي.

زه به څنګه دغه کارته زړه ښه کړم چې د خپل ژوند په اداره هم نه یم خوښ.

زه غواړم چې د ځنګله یا د سیند حیواناتو غوندې یوه شیبه ځان هېرکړم چېرته یوازې کښېنم.

له خپلو لرې اوږدو رؤیاو سره مشغول شم.

خپل ځان له ډېر لرې ځایه دلته راوبولم.

له ځانه زړه وشکوم اوبې له ځانه له بل چاسره څه مشغولا و نه لرم.

"نیچې"

د شاعر خوشبختي

دکلي رونق اوښتی دی، دخزان سیلۍ ټوله ښکلا له ځان سره وړیده، مګرشاعر د تېرو په یاد خپل غم سپکوي.

دی فکر کوي چې له داسې بدایعو نه یوه ښکلې تابلو جوړه کړې چې هېڅ خارجي وجودنه لري.

دی په رښتيا ډېر خوشبخت دی چې برباد شوی ښايست د خپل خيا ل په دام کښې نيولی اوساتلی شي.

" ايشندرف"

تسلي

دژوند پاڼه زېړه ده، اوس تا تورو خاوروته سپاري ای دخاورو اولاده!

مګر غم مه کوه! ستاله خاورو نه به يو داسې نيالګی زرغون شي چې هرکا ل به نوي ګلونه نيسي او هرپسرلی به ستا په يادو عطر افشاني کوي.

" روکرت"

هابيل او قابيل

دقابيل نسله! ته ارام ويده شه! ښه خوره او ښه څکه، تل موړ او خوشحاله اوسه! ځکه چې ژوند تاته په ډېره مينه خاندي.

مګرته ای د هابيل نسله! ته ل عمرپه خواری او بدبختۍ کښې غوټه اوسه او په زحمت مړشه!

دقابيل اولاده! ډېر خوشحاله او سه ځکه چې اسمان تاته په ډېرښه نظرکتلی دی اوته يې خوښ کړی يې.

د هابيل اولاده! ته همدغسې په غمونو، زحمتونو اوسختيو کښې تل ترتله ژوند کوه!

دقابيل زوزاده! خانده اوخوشحالېږه ځکه چې ستا کښت ډېرښه راغلی اوستا رمې کا ل په کا ل زياتېږي.

مګرته ای دهابيل زوزاده ! همدغه شان په لوږه شپې سبا کوه اوفرياد کوه.

دقابيل بچيو! تاسې تودو نغريو ته نزدې کښېنئ او ځانونه تاوده کړئ مګر تاسې ای دهابيل بچيانو لکه ګيدړان په سمڅو او غارونو کښې له سړونه ورېږدئ او ورپېږئ.

دقابيل نمسيو! تاسو معاشقه وکړئ! او څنګه چې ستاسو سره اوسپين زياتېږي خپل ټبر هم زيات کړئ او هرکا ل نوي اولادونه راوړئ.

مګر تاسو ای د هابيل نمسيانو خپله اشتها وسېځئ او له خپلې کمبلې کمبلې نه هېڅکله پښې مه باسئ!

دقابيل ټبره! ته د ځنګلوونو د حشراتو غوندې تل خوره او غتېږه!

مګرته د هابيل ټبره! له خپلو اولادونو سره په لارو اوکو څوکښې سر ګردانه ګرځه!

اه دقابيل نسله ! که ته مړ هم شې ستاپه غوښو او هډوکو به ځمکه تياره شي اوکښت به يې ډېرښه راشي مګرته ای د هابيل نسله! په ژوند هم څه حاصل نه لرې او هېڅ لاس ته نه درځې.

مګر ګوره! ای دقابيل نسله! سره له دغو ټولوشيانو يو لوی شرم هم ستا په برخه رسيدلی دی هغه دا چې ستا په حکومت کښې ((پاله او کرکې دسرنيزې په مقابل کښې مغلوبه ده)).

ته! ای دهابيل نسله دا ځمکه پرېږده او اسمان ته وخېژه ځکه چې ځمکه يې ستا لپاره نه ده پيداکړې.

" بودلر"

سخاوت

سخاوت دا نه دی چې سړی چاته ډېرڅه ورکوي بلکه په ځای ورکړه سخاوت دی.

"لاربروير"

بې اسرې

یتیم هلک وم، ددنیا له شتو نه مې دوه رڼې سترګې درلودې چې دزړه آرامتیاپکې لیدل کېده.
زه په ډېر امید د لویو ښارونو خلکوته ورغلم مګردوئ ماته څه اعتنا و نه کړه ځکه چې دوی ته ډېر زرنګ ښکاره نشوم.
شل کلن وم چې یوپټ اور زما په زړه کښې بل شو او یو نا څاپه راته ټولې ښځې ښکلې او ښایسته ښکاره شوې زه په ټولو مین شوم مګرپه دوئ کښې یوه هم په ماميه نه شوه او یوې ته هم زه ښکلې ښکاره نشوم، که څه هم ما وطن او پادشاه نه درلود مګر بیا هم د جنګ میدان ته ورغلم چې مړشم خو مرګ قبول نه کړم.
زه اوس نه پوهېږم چې دلته څه کار لرم او د څه لپاره یم؟ ماته دا نه ده معلومه چې دنیا ته پخوا له وخته راغلی یم او که وخت رانه تېرشوی دی.

"ورلن "

خلك او شاعر

یوه ورځ هغه لوی اوپراخه میدان هغه لوړ او او چت غره ته وویل:
ستا په وچولي کښې دژوند نخښه هېڅ نشته، ستا پرمخ باندې همیشه دسیلیو او بادونو څپېړې لګېږي.
په همدغه وخت کښې د اولس خلکو شاعرته وویل: ستا سر وکار تل له خیا ل او اندېښنو سره دی اوستا وجود هېڅ نه دی په کار.
سنګین غره په ځواب کښې و ویل:
زه یم چې ستاله سینې نه هر راز بوټې راکاږم. دغرمې سوځوونکې تو دوخه پخپل ساړه دم باندې سړومه، د طوفاني وریځو مخه نیسم. پخپلو ګوتو د واورو بخرې جوړوم اوذ خیزه کوم بې زماله سینې څخه داوبو لښتې روانېږي اوتاته دژوند پیغام دروړي.
شاعر هم خلکوته وویل: پرېږدئ چې زه سر په زنګانه کښېږدم او فکروکړم ایا تاسو نه وینئ چې زما د زړه له چینې نه ډېرې خوږې او به راخوټېږي چې دبشر تنده ماتوي.

" ګویته"

انسان

همیشه ویریدل، په هروخت کښې هیله او اسره لر ل، هرکله دپخوانیو خاطراتو یادونه، دایمي شکایتونه، مسلسله ناراضي، د دروغو په لذت پسې افسوس او ارمان، په حقیقت پسې هېڅکله نه ګرځېدل، خپل ځان له خپل اصلي

قیمت نه کله زیات او کله کم ګڼل، یوازې په غم او محنت کښې ځان پېژندنه، او د ګوریه غاړه دژوندپه ماهیت پوهېدل.

دا دی د انسان حقیقت یا لږ تر لږه زما مفهوم او معنی. سره له دغو ټولو خبرو زه پخپل ژوندکښې یـو حقیقي افتخار لرم هغه دا چې ددروغو په شهرت پسې هېڅکله نه یم ګرځېدلی.

هېڅکله مې بې دعشق له درشله بل شي ته سرنه دی ټیټ کړی. زه عشق همیشه له ځانه لرې کړی او بیل کړی یم او د ښه نامه تنده بې په ماکې پیداکړېده مګر عشق او افتخار یوه هم تراوسه پورې بې دزړه له غمه نور څه نه دي راکړي.

" الفیري"

په انګلستان کې

دغم داستان بیانول او داسې څوک لرل چې په دغه داستان پوه شي اوخپل پټ غمونه په کښې ووینې دغمجن زړه لپاره ډېره ښه تسلی ده.

یو وخت دغه تسلي زماپه برخه رسیدلې وه مګر کله چې ما دانګلستان په خاوره کښې قدم کېښوده. هغه وخت چې ماد دې ځای خلک ولیدل چې ډېرو ټېنګو او تورو و ریځو د دوئ له نظره شین اسمان پټ کړیدی نـوزه لـه دغې تسلی نه محروم شوم دلته هېڅوک نشته چې دزړه په ژبه پوه شي.

اوه! دا ساړه خلک دایخ زړونه چې د خدای له نامه نه هم غافل پاته دي بې له طلاؤ څخه بل خدای نه پېژني او بې له پیسو نه بل شي ته په تقدس نه دي قایل.

کشکې زما دزړه اهونه دومره پورته لاړشي چې د الپ دکوهستان لمنوته ورسېږي ښایي چې هلته داسې خلک ومومي چې دعاشقانو د زړه په غمونو او رازو پو هېږي.

" الفیری "

غوبې

ای دفصلونو او کښتونو پالونکیه!

ای وفادار خدمتګاره! ته د ډېرلوی او ارام قوت ښکارندوی یې.

زه له تاسره ډېره مینه لرم ته په ماباندې ډېرګران یې.

له تاسره دصلح غوښتلو اوعزة النفس روح موجوده ده.

ته لکه یوه خاموشه مجسمه خپلې کروندې ته ګورې اوددې لپاره چې دفداکارۍ وظیفه ترسره کړې پخپله خوښه درانه جغ ته سرټیټوې.

ته دانسان په خدمت کښې دموقر فرمان بردار په ډول خپل عمر تیروې. هروخت چې هغه تاوهي او ژوبلوي دې ته ورته سرراګرځوې اوپه صبر او تحمل ورته غلی او ارام ګورې.

ته پوهېږې چې د جهان ودانول ستا وظیفه ده.

ته دانسان دتېري په مقابل کښې څه نه وایې اوشکایت ستا عادت نه دی.

ته سرکشي او نافر ماني نه کوې مګر زه ستا د درد مند روح اواز او روم چې دبخار په ډول اسمان ته خېژي.

زه ستا د درد خفیفه ناله اورم چې داسماني سرود او د فداکارۍ دسرود په شان په دغه فضا کښې خپرېږي.

ستا حقیقت په دغه شنه او غلي کښت کښې ځای لري.
زه تا په همدغه هنداره کښې وینم ای و فادار خدمتګاره!

"کاردوچې"

دټاګور نغمې

(۱)

هغه ماشوم چې ډېرې ښایسته شاهانه جامې اغوستي دي او د جواهرو قیمتي امیل بې په غاړه دی ډېرښکلی ښکاري
مګر د نورو ماشومانو غوندې معصومانه لوبې نشي کولی او هغه خوشحالي ده هیره کړي ده.
دی چې هرقدم اخلي دا ښایسته جامې یې په پښوکښې نښلي.
له ده سره تل دغه ډارملګری دی چې کالي یې په خاورو نشي ځکه له نورونه لیرې لیرې ګرځي اویوازې معلومېږي.
دده حرکت ازاد نه دی اوله خاورونه ډېره ډډه کوي.
دماشوم مورې! دماشوم دغه راز پاک ساتل چې دغومره قیداو تکلیف ورسره وي ماشوم ته زیان رسوي او له ډېرڅه بې محروموي.
همدغه شی دی نه پرېږدي چې دژوند په صحنه او د انسانانو په ډله کښې داخل شي.

(۲)

چېرته چې زړونه له ډار او ویرې څخه په امن کښې دي او سرونه هر ځای ته هسکېدلی شي.
چېرته چې علم اوفکر ازاد دی.
چېرته چې دغه لوی جهان په ورو ورو فکرونو نه کوچنی کېږي.
چېرته چې کلمات د حقیقت او راستی له کومې څخه راوزي
چېرته چې بې نتیجې کوښښونه لاس غځوي اومطلب ته رسېږي.
هلته چې دکار اوعمل لاسونه نه دي تړلي.
هلته چې داستدلال دچینې رڼې اوبه دعنعناتو وچ ځنګله ته لاره نه لري.
هلته چې ذ هنونه او دماغونه نشو ونما کوي.
لویه خدایه! ته ماپه دغسې فردوس او ازاد جهان کښې له خو به را ویښ کړه.

(۳)

لویه خدایه! زما مناجات دادی.
د افلاس نیلي زما د زړه نه وشکوه او لرې یې وغورځوه.
ماته توفیق راکړه چې خپلې خوښی اومصیبتونه په آسانی وزغملی شم.
توفیق راکړه چې غریب او بینوا له نظره ونه غورځوم، اود ډېر بې باکه قوت په مخکښې هم سر ټیټ نه کړم.
زه دا توان غواړم چې ددنیا له خسیسو شیانونه ځان وژغورم او خپل قوت خپله مینه ستا خوښې ته وسپارم.

(۴)

بس همدغو مره ارزو راته پرېږده چې هر لورته تاپرې ولیدای شم.
په هر څه کښې تاووینم او بیله تانه بل چاته خپله مینه وړاندې نه کړم.
هو! زه همدغو مره ارزو غواړم چې یوازې له تاسره زما تعلق وساتې نور څه نه غواړم ایکې یوه زولانه غواړم چې ما ستا د رضا پابند کړي. او په دغه نیمګړي ژوند کښې زماسرو کارله تاسره وي.
دا زولانه دمینې او محبت زو لانه ده.
هغه چې له ماسره مینه لري غواړي چې له هرې خوانه زما مخه ځانته راوګرځوي.
ایا ستا محبت له ماسره دغه راز نه دی؟
ته پو هېږې چې ستا مینه له ماسره ډېره زیاته ده مګر بیا دې هم زه ازاد پرې اینبی یم.
زما دوستان ما ځکه یوازې نه پرېږدي چې زه دوئ هېرنه کړم.
ډېرې ورځې وشوې مګر مایو ځل هم ته پخپلو سترګو و نه لیدې.
که څه هم ماستا نمانځه په ځای نکړه او پخپل زړه کښې مې تاته مناسب ځای جوړنه کړی شو مګر بیاهم ستا مینې ته انتظار لري.

شاعر او پرښته

شاعر: داسمان پرښتې! که زما دسترګو یوه اوښکه او زما د شونډو یوه بوسه ستا لپاره کافي وي زه دا دواړه له تانه نه درېغوم.
دا ددې لپاره چې که ته ببرته اسمان ته وخېژې چې زما دعشق یاد ګار درسره وي مګرله مانه دا امیدمه کوه چې زه د هیلې او اسرې لپاره یا د افتخار اوسعادت لپاره حتی چې درنځ اوغم لپاره کومه نغمه سازه کړم.
زه غواړم چې خپله ژبه غلې وساتم او د زړه خبرې واورم.
پرښته: شاعره! دا څه وایې؟ زه خو دخزان سیلۍ نه یم چې اوښکې خپله غذاوګڼم اودغه دغم اولاد داوبو څاڅکی وبولم.
هغه بوسه چې ته یې ستایې له تانه نه غواړم ځکه چې د بوسې درکولو لپاره زه تاته راغلې یم او غواړم چې ستا دو جود له کښت نه بیحاصله ګیاه لرې کړم چې هغه دسستۍ او تنبلۍ بوټي دی او د زړه غم نه دی.
ستاغم یوازې په خدای پورې تعلق لري.
که ستا غم هرڅومره زیات وي ته د خپل زړه دغه مقدس زخم همدغسې پرېږده. پټۍ او ملهم پرې هېڅکله مه ږده.
ځکه چې دبشر دلو یوالي لپاره لوی لوی غمونه په کاردي اوبل هېڅ شی یې دغومره نشي لویولی.
شاعره! ته دا ګومان مه کوه چې دغم دښکلا ادارک ته خاموشي ضرورده ځکه چې له ټولو نه ښکلې نغمه هماغه ده چې ډېره نا امیدي په کښې وي.
دزړو شاعرانو جاویدانه اوازونه زما په یاد دي چې بوده او تنسته یې له اوښکو او اهونو څخه اوبدلې ده.
ماهیخور مرغه سترې اوستومانه دماښام په تیاره کښې خپل ځنګله او ځالې ته راشي او خپل بچي وږي ووینې چې دساحل له څنډې ورته رامنډې ووهي او خولې یې د طعمې لپاره وازې نیولې وي نو دی په یوه لویه تېره کښېني اواسمان ته په ډېر حسرت ګوري.

دی پوهېږي چې بیهوده یې دبیحاصله ساحل او خاموش دریاب په سربانديې دطعمې لپاره پرواز کړی او هېڅ یې نه دي موندلي.
سره له دې بیاهم دی تش لاس نه دی راغلی او خپل خونین زړه ورسره شته چې خپلو بچیوته یې اخرینه طعمه کړي.
دامرغه غلی او ارام په ځټه پریوزي او خپل خیږې ځیګر خپلو وړو بچیانو ته وړاندې کوي په دغه وخت کښې یې له ځنګه وینې بهیږي او دی دمینې په میومست په ځمکه پریوزي.
په دې فدا کارۍ کښې کله دتدریجي مرګ له شکنجې لاندې ستړی شي او ویره ورته پیداشي چې دژوند اخرین رمق له لاسه ورنه کړي نو ځکه نیم ژواندی راپورته شي او خپل وزرونه وڅنډې په دغه وخت کښې چې دشپې وروستۍ شومه وي دوداع یو داسې مرګانی فریاد له زړه راو باسي چې دریایي مرغان له ساحله تښتي اوهغه مسافر چې دسیند په غاړه تېرېږي له وحشته رېږدي او خدای ته ځان سپاري.
شاعره! ته په دې پوه شه چې دټولو حقیقي شاعرانو سرنوشت همدغه دی چې دماهیخور مرغه په شان دخپل زړه دوینو دسترخان خپور کړي او خلک په دغه دسترخان میلمانه او خوشحاله کړي.
کله چې شاعران له خاورو شوو اسرو، له رنځونو او غمونو، له عشق او نا امیدۍ نه حکایت کوي ددوی خبرې که هرڅومره ښکلې وي بیا هم له زړونو نه غم نه وړي.
د شاعر خبره لکه تیره توره داسې ده چې په هواکښې حرکت کوي او یوه ځلانده حلقه تشکیلوي مګریه څوکه کښې یې همیشه دوینو ځا څکې لیده شي.

"الفرد دوموسه "

غم اوخوشحالي

خوشحالي هغه غم دی چې پلو یې له مخه لرې شوی دی.
هغه چینه چې ستاسې خوښۍ او خوشحالۍ ترېنه راخوټېږي په حقیقت کښې ستاسوله اوښکونه ډکه ده.
هر څومره چې دغم شوکارې ستاسو د وجود لوښۍ وګروي او ژور ځای په کښې جوړ کړي هغومره په کښې دخوشحالۍ لپاره ډېر ځای پیداکیږي.
ایاستاسو دغه کنډو ل چې له شرابونه ډک دی دکلا ل په داش کښې په اوربانديې نه و ایښی؟
آیا دغه د دروی شپیلۍ چې په اوازیې ستاسې روح خوشحالیږي په تیره تیغ غوڅه شوې او جوړه شوې نه ده؟
کله چې پخپل زړه کښې خوشحالي وینئ که خپل زړه وګورئ دا به درته څرګنده شي چې هماغه څیز چې تاسو یې غمجن کړي یاست تاسې خوشحا له کوي.
کله چې ستاسو په زړه کښې غم پیداشي که پخپل زړه کښې سترګې وغړوئ په دې به پوه شئ چې د هماغه شي لپاره اوښکې تویوئ چې تاسې یې خوشحاله کړي یاست.
ځینې خوشحالي لویه ګڼي او غم وروکې، ځینې غم لوی ګڼي او خوشحالئ ته په کمه سترګه ګوري، زه وایم دواړه یوله بله بیل نه دي او دواړه یو ځای راځي کله یوله تاسوسره مخامخ کښېني هغه بل ستاسو په بستر کښې ویده وي.
تاسې لکه دترازو شاهین دغم او خوشحالۍ تر مینځ واقع یاست کله چې دتلې پلې تشې وي تاسو غلي یاست.
کله چې زرګر په تاسو باندې خپل زرتلې نو دغم یا خوشحالۍ پله درنیږي او سپکیږي.

" خلیل جبران"

پارلمان

پار لمان ددولت زړه دی او د حکومت مثا ل لري چې په ټولو غړو یې فرمان چلیږي.
که دماغ له کاره ولویږي سړی ژوند کولی شي لکه لیونیان او احمقان چې ژوندي دي. مګر که زړه کارو نه کړی شي ژوند ختمیږي.
" روسو"

ژوند

دامه وایه چې ژوند یو دایمي بزم دی ځکه چې دا خبره احمقان کوي.
داهم مه وایه چې ژوند تل ترتله مصیبت دی ځکه دا د بې زړه او ضعیفو خلکو خبره ده.
لکه چې د ونو شنې ځانګې په پسرلي کښې له خوشحالۍ زیږدي خانده!
لکه چې دسیند موجونه په لویو ګټولګیږي او فریاد کوي ژاړه!
د جهان ټو ل خوندونه وځکه اوټو ل دردونه وزغمه بیاووایه هرڅه چې دي ډیر دي مګرله خوب او خیا ل سره شباهت لري.
" پادیامانتوپولس"

قوت اوجرئت

دسیند په اوبوکښې مخ پورته تګ قوت اوجرئت غواړي او داوبو له جریان سره موافق تګ مړه کبان هم کولی شي.
" اسما یلز"

تاریخ

هغه چاته لوی او واړه څه فرق نه لري چې هرڅه ده پیداکړي دي او دټولو خالق دی.
هرچیرته چې هغه شته هرڅه شته او هیڅ ځای نشته چې هغه په کښې نشته.
زه له دومره کوچنیتوب سره چې هیڅ نه یم هرڅه یمه.
ځکه چې د ځمکې، دستورو او د شمسي کا ل اولادیم.
زه له هغې خاورې پیدایم چې دقیصر لاس، دافلاطون ماغزه، دمسیح زړه او د شکسپیر نبوغ یې په ذراتو کښې ګډ دی.
" امرسن"

لوړه پایه

په دغه جهان کښې د هرچا د لوړیدو لپاره یوه پله او پایه په کار ده چې هغه درد او الم دی.
" اناتول فرانس "

بدبختي

بدبختي ده چې عقل اوپوهه تربيه کوي.
" هوګو"

عقل

که غواړې چې دعقل په زيان او ضرر پوه شې دا ومنې چې عقل هغه قوتونه په سړي کښې وژني چې ژوند پرې ولاړ دی.
ژوندون په عقل او اراده ولاړ دی.
غوښتنه او اراده د هر پيشرفت اصل او اساس دی.
څومره چې عقل زياتيږي هغومره اراده ضعيفه کيږي.
که انسان په هرڅه پوه شې يقين وکړه چې بيا به هېڅ نه غواړي او هېڅ ارزو به ورسره نه وي يعنې اراده به نه لري.
عمل له ارادې څخه پيداکيږي او اراده له ارزو څخه.
دا دواړه له هغه شي سره نه يوځای کيږي چې دحکيمانو او فيلسوفانو په برخه رسيدلي دي يعنې تردد اوتامل.
زه ډيرې پوهې له ژوند څخه عاجز کړي يم.
ناپليون، سزار او ددوئ امثا ل هغه کسان نه وو چې ډيرفکر کوي ځکه يې هغه څه وکړی شو چې زړه يې غوښتل.
" اناتول فرانس "

ترقي او تکامل

زه په دې عقيده يم چې د بشرتکامل به ډير ځنډ انجام مومي.
ددنيا سير ډير بطي دی د بشر نبوغ په تقليد کښې دی او د ابتکار خونده يې نشته.
لکه چې په فزيک کښې دثقل قانون موجود دی چې زموږ تعلق د ځمکې له زړې کرې سره ساتي په روان شناسۍ کښې هم دغه قانون وجود لري او زموږ دلچسپي له زاړه جهان سره ټينګوي.
ګويټې هم ويلي دي چې خلق لا داصلي ګناه د اتمې برخې په اختراع نه دي بريالي شوي.
" اناتول فرانس "

دژوند ضروري شرط

ناپوهي يوازې دنيکبختۍ لازمي شرط نه دی، دژوند ضروري شرط هم دی.
که موږ په هر څه پوه شو يوساعت هم دژوند تحمل نشو کولی.
هغه احساسات چې ژوند موږ ته ښه ښکاره کوي يا ژوند راته د تحمل وړښيي له دروغو څخه زيږي او په مو هوماتو باندې تغذيه کيږي.
" اناتول فرانس "

علم او اخلاق

له علم څخه ديوې اخلاقي نتيجې اميد لر ل ډېره لويه اشتباه ده.

درې سوه کاله پخوا خلک په دې عقيده وو، چې ځمکه دخلقت او پيداکيدو مرکز دی. او نن موږ پوهېږو چې د لمريو ه منجمده ټوټه ده.

اوس پوهېږو چې دستورو په سطحه کښې څه ګازونه سوځي.

په دی هم پوه شوي يو چې دغه جهان چې موږ په کښې د ګرد اوغبار يوې ذرې غوندي يو تل دجوړولو او ورانـو لوپه حا ل کښې دی.

موږ ته دامعلومه شوه چې پرله پسې ځينې ستوري پيداکيږي او ځينې له مينځه ځي. مګر دغـو خارق العاده اکتشافاتو زموږپه اخلاقو کښې څه تغير رانووست.

ايا نن ميندي له خپلو بچيانو سره له پخوانه زياته مينه لري؟

يا دغه مينه له پخوانه کمه شوي ده؟ ايا اوس دښکلاپه احساس کښې له پخوا نه څه زيادت يانقصان راغلی دی؟

ايا نن د زړورو قهرمانو په زړه کښې له پخوا نه څه فرق ليدل کيږي؟

ځمکه لويه وي او که کوچنۍ وي د بشر په حا ل کښې څه تغير نه راولي، زمکه لويه ده په دې شرط چې غم او رنځ په کښې وي او عشق موجود وي.

غم اوعشق دغير فاني ښکلا جاويداني مرکزونه دي.

غم داسې نعمت دی چې قيمت نه لري.

هغه ښيګڼې چې په ځان کښې وينو او هغه څه چې ژوند زموږ په نظرکښې ښه ښکاره کـوي د همدې لـوی نعمت اغيزه ده.

زمونږ ترحم، شجاعت شهامت، او نورټو ل فضايل اوملکات دهمدغه شي مرهون دي.

اخلاق طبيعتاًپه احساساتو باندې تکيه لري اوبس.

" انا تول افرانس "

فکر او احساسات

تاسې واياست چې دټولو مصيبتونو اوبد بختيو علت زموږ فکردی، که غواړئ چې دفکر په نحوست قايل شئ بايد په قدرت او عظمت کښې يې ډېره مبالغه وکړئ مګرپه دې خبره بايد پوه شئ چې فکر په احساساتو اوغرايزو باندې ډېرلږ تسلط لري.

هغه خلک چې د فکر له تاثير لاندې ډېرزيات راغلي دي هغوئ هم د نوروپه شان متکبر شهواني اوبخيلان دي.

چېرته چې تمدن ډېر وړاندې تللی هلته هم هغه کارونه ډېرلږدي چې په فلسفي اصولو اجرا کيږي.

موږ دغرايزو او احساساتو په مقابل کښې دومره ضعيت او ذليل يـو چې زه هېڅکله يـو داسې شعوري حالت تـه نشم قايليدلی چې له طبيعي حالت سره مخالف وي.

" اناتول فرانس "

تمسخر او ترحم

هرڅومره چې د انسان په ژوندانه کښې ډېرفکر کوم هغو مره راسره داعقيده ټينګېږي چې بايد د بنيادم داعمالو شاهد او قاضي تمسخر او ترحم وي.
دادوه ښه مشاوران يوپخپله خندا ژوند زموږپه نظرکښې محبوب کوي او بل پخپله ژړا ژوند راته مقدس ښکاره کوي.
هغه تمسخر چې زه يې لرم بې رحمه نه دى، په عشق اوښکلا باندې ملنډې نه وهي، بلکه ډېرملايم او نيکو کاردى.
د ده په خندا قهر سړېږي او موږته دانښيي چې بايد د اشرارو او احمقانو په مقابل کښې له تمسخر نه کارواخلو.
که دا حس له موږ سره نه وي نو زموږ په زړه کښې هرګوره نفرت پيداکېږي.

" اناتول فرانس "

دخلکو انتظار

خلک هر وخت په اجتماعي چاروکښې ډېرو لويو تغير اتوته انتظار لري.
دا هغه دايمي اشتباه ده چې دغيب ويلو له روح نه يې نشات کړی دی.
زه دا منم چې ژوند په رښتيا بې ثباته دى او ژوندي شيان تل تغيرکوي مګر داتغير محسوس نه دی.
د دنيا هره ترقي ډېره ځنډنۍ او منظمه ده.
نا څاپي اوسريع تغيرات هېڅکله نه دي پيداشوي اونشي پيداکيداى. ټو ل اقتصادي تحولات دطبيعي قواؤ په رحيمانه ځنډ انجام مومي.
دا خبره زموږ له احساساتو سره مخالفه وي او که موافقه مګر يو منلی حقيقت دی چې هرڅه هماغه شان دي چې پخوا و.
زموږ اجتماعي وضع د هماغه اوضاعو او کيفاتو نتيجه ده چې دمخه موجود و لکه چې علت اوسبب هغو ا حوالـو ته ويل کېږي چې وروسته ترديې به موجودشي.
دا تسلسل ترډېر ه وخته ديوه حا ل ثبات ساتي اوپه ژوندکښې نظم او ارامتيا پيداکوي.
دا خبره رښتيا ده چې دغه حا ل نه هغه ارواګانې خوشالوي چې دنورو شيانو ډېره تنده ورسره ده او نه په هغو زړونوکښې خوښي اچوي چې شفقت په کښې نشته. مګر د جهان نظم همدغه تقاضا لري او موږ بايد تن ورته کښېږدو.
موږ بايد پخپل زړه کښې يو څه حرارت او له ځان سره څه اشتباهات ولرو مګر آني او عجيب وغريب موفقيتونه ونه غواړو او دمعجزې انتظارو نه لرو.

" انا تول فرانس

"خطرناک

موږ ته هغه کسان خطرناک ښکاري چې روحيه يې زموږ له روحيې نه مخالفه وي.
هغه چې زموږ خويونه په کښې نشته موږ ورته بد اخلاقه وايو.
څوک چې زموږپه اشتبا هاتو مبتلا نه وي موږ ته شکاک معلومېږي او دا فکر نه کوو چې هغوئ به په نورو شبهاتو مبتلا وي.

" انا تول فرانس "

د ژوندانه مخ او شا

ژوند لکه دزربفتو توکی مخ او شا لري. هغه ښکلا چې په مخ کښې شته په شا کښې نشته. مګر دټوټې اوبدانه(بافت) له مخ نه په شا کښې ښه ليدل کيږي.
" شوپنهاور"

ليونتوب او حماقت

زه باورلرم چې بشر په هر وخت اوپه هر ځای کښې د خپل مصرف لپاره دجنون او حماقت کافي ذخيره لري.
دا سرمايه هرڅنګه چې وي بې حاصله نه ده.
کله چې ګورم چې يوه پخوانی اشتباه ورکه شوه بې له دېنه چې په دغه کار خوشحاله شم دبلې اشتباه په باب کښې فکر کو م چې دزړې اشتباه ځای نيسي.
زه په ډېر تشويش له ځانه پوښتنه کوم چې ايا دغه نوې اشتباه به له زړې نه ډېره خطرناک نه وي؟ که ښه فکر وکړو زاړه اوهام او زاړه خرافات له نوونه لږ زيان لري ځکه چې هغه د زمانې په مرور صيقل شويدي او ضرر يې کم شوی دی.
" انا تول فرانس "

په ځان باور

هر څوک چې په ځان باندې اطمينان اوباور لري خلک د هغه ملګري کيږي. په ځان باور يو داسې صفت دی چې د هرچاخوښيږي.
خلک له قطعي اويقيني مطالبو سره مينه لري نه له دلايلو سره. دليل اوبرهان د وګړو انديښنه او پريشاني زياتوي.
اوس ساده ګې خوښوي او په ساده خبرو پوهيږي.
خلکو ته بايد څنګه او څه راز و نه وايو بلکه هو يا نه ورته ووايو اوبس.

" انا تول فرانس "

تعصب

تعصب او عدم اغماض په هرعصر کښې شته.
هرڅه چې زموږ خوښ وي زموږ په نظرکښې لوړمعلوميږي او نمانځه يې کوو.
که څوک موږ ته زموږ د بتانو عيب ښکاره کړي خو ابدی کيږو.
خلک په مشکله دېته حاضريږي چې دخپلو عقايدو په منشا اومنبع کښې لږ غوندې ايراد قبو ل کړي.
که چا پخپلو اصولو او معتقداتوکښې غوراو فکرکولی هېڅکله به نه وو معتقد شوي.

" انا تول فرانس "

ځان وپيژنه

دا خبره چې ځان وپېژنه ديوناني فلسفې له حماقتونو څخه يو لوی حماقت دی. موږ به هڅکله نه ځان وپيژنو او نه نور. ټو ل مشکلات په همدغه ځای کښې دي اوپه همدغې موضوع پورې ارتباط لري.
ددنيا جوړو ل دومره ګران کارنه دی لکه پيژندل يې چې ګران کاردی.
ښايي چې بشري نبوغ يوه ورځ يو نوی دنيا جوړه کړی شي مګر دا تو فيق به هېڅکله ونه مومي چې پرې پوه هم شي.
دبشر په پوهه او نبوغ باندې دا ډېره لويه تعدي ده چې د حقيقت په لټون کښې په کار ولوېږي. څه شی چې له پوهې نه په کښې استفاده کيږي د اشياؤ ږغوندې حقيقت پيژندل او ترېنه خوند اخستل دي.

" انا تول فرانس "

شخصيت

موږ غواړو چې خپل شخصيت له ځان سره هغه بل جهان ته هم يوسو له موږسره دا عقيده موجوده ده چې که څوک ځان هلته ونه پيژني هرسعادت چې د ده په برخه وي په ده پورې به څه ربط نه لري، بلکه دبل چا ما ل به وي.
له دېنه غافل يو چې زموږ شخصيت دلته په دغه جهان کښې هم محفوظ نه دی او په ژوندانه کښې څو څو ځله يو راز اوبل راز کيږي.
زه چې اوس له اتيا کالونه اوښتی يم له هغه شل کلن، (موريس ميترلينګ) سره هېڅ شباهت نه لرم بلکه هغه هيڅ نه پيژنم.
همدارنګه له هغه لس کلن هلک سره هم مشابه نه يم چې يوه شيبه هم په ځای نه و ناست او تل په لوبه مشغول و.
ما ته اوس هغه پردی اوبيګانه معلوميږي.
هرکله چې په دې نړۍ کښې زموږ شخصيت بدليږي نو بياولې دا انتظار لرو چې هغه بل جهان ته به يې له ځان سره ورو.

" مترلينګ"

بقاء

پسونه دطبيعت دسختيو په مقابل کښې مقاومت نشي کولی. که انسان دغه نوع د خپل خوراک لپاره نه وای ساتلی اوس به يې نسل ورک ؤ. مګر اوس چې دغه حيوان په دنياکښې ژوندی پاته دی څه سعادت يې په برخه نه دی ځکه چې دوژلو او خوړلو لپاره يې ساتلی دی.
هرحيوان او هر يوبوټی چې دلته وينئ، سرنوشت يې همدغه دی. کاڼي او معدنيات هم دغه رازدي مګر زموږ عمر دومره نه دی چې د دوئ تغير ووينو او په بدبختۍ يې پوه شو.

" مترلينګ"

کب

هغه کب چې يوازې ژوند کوي او هغه کبان چې په يوه ځای کښې ګډ ژوند کوي په يو ه اندازه پوهه لري مګر سره له دې ډېر کبان شته چې يوازې يوازې نه اوسيږي.

موږ نه پوهېږو چې ددوئ د اجتماع سبب څه شی دی؟
ښايي چې دوئ به د ځينو ځناورو او بلاګانو له ډاره او د ځان ساتلو لپاره يو ځای شوي وي مګر همدغه ګډ ژوند او يو ځای اوسيدل ددې سبب وګرځيده چې انسان يې ژر ښکار کړي.

" مترلينګ"

هغه چې دنياته رانغله

په ملياردونو نطفې ضايع کېږي او په دې باب کښې تاسې ډېرافراط کوئ.
ستاسو ښځې ډېرې لږې نطفې قبلوي چې هغه په انسانانو بدلېږي. هغه نطفې چې ضايع کېږي او څه ترېنه نه جوړېږي ستاسو دخوابدی اوخپګان موجب نه ګرځي.
تاسو ته معلومه ده چې دغه په سلهاؤ زرو مليارودونو نطفې چې په هره پيړۍ يا نيمه پيړۍ کښې له دې جهانه ځي او هېڅ ترېنه نه جوړېږي دانسانيت توان په کښې شته او بالقوه انسانان ورته ويلی شو. مګر دوئ ته هغه چانس نه پيداکېږي چې موږ غوندې انسانان شي. لکه چې موږ ته هغه چانس په لاس نه راځي چې دمشتري کره رانه جوړه شي او هغومره عمرو لرو.
آيادغه بالقوه انسانان د فکري ا ومعنوي ژوند خاوندان وو او که نه؟ که نه وو نو څنګه ورته بالقوه انسانان ويلي شو؟
او س چې دوئ مړه شو او موږ غوندې نشو آيا د دنيا په اوضاعو کښې څه تغير راغی؟ ايا ددوئ ځای تش پاته شو او هغه کارچې بايد دوئ سرته رسولی وای سرته ونه رسيده؟

" مترلينګ"

څنګه به يو؟

موږ غواړو چې په هغه بل عالم کښې هم خپل ځان وپېژنو او پوه شو چې ته «اسميت» يې اوزه «موريس» يم مګر دانه ده معلومه چې هلته به خپل کوم شخصيت غوره کوو؟
آياته به داغواړې چې دغه اوسنۍ شخصيت درسره وي که دزلميتوب يا دکوچنيتوب ددورې شخصيت.
موږ ته دا هم نه ده معلومه چې زموږ دبدو کارونو سزابه زموږ کوم شخصيتويني؟ هغه به دغه موريس وي چې اوس له اتيا کالو نه اوښتی دی که هغه شل کلن موريس به وي چې بېل شخصيت يې درلود.
په رښتيا چې موږ تراوسه نه يو پوه شوي چې په څه صورت به د خدای حضورته وړاندې کېږو، سپين ږيري به يو که ځوانان اوکه ماشومان؟

" مترلينګ"

ستاسو فکر

ستاسې فکر چې هر څه وي تاسو هماغه ياست.
هېڅ امکان نه لري چې څوک له خپل فکره لوی شي يا د خپل فکرله حدودو څخه تجاوز وکړي.

" مترلينګ"

که طبابت ترقي وکړي

ښايي چې يوه ورځ طبابت دومره ترقي وکړي چې طبيبان دسړی زړه، سږي او نور زاړه له کاره وتلي شيان بدل کړي او دسر په کوپړۍ کښې هم نورماغزه واچوي.

هرکله چې زاړه ماغزه بد ل شي نو طبعاً دغه حافظه هم نه پاته کيږي چې دتېر ژوند پوهه او معلومات،کينه اومينه يانور خاطرات په کښې ساتلي دي. چې دا حافظه لاړه شي هغه شخصيت هم درومي چې له دغې حافظې سره ټينګ تعلق لري.

په دغه صورت کښې بيا څوک خپل ځان نشي پېژندلی او په دې نه پو هيږي چې زه څوک يم؟ يعنې دده او ديوه مړي ترمنځ به څه فرق نه وي مګر خيره او تنه به يې په کو څو اوبازاروکښې حرکت کوي.

دازيان چې دمغزو له بدلون څخه سړي ته رسيږي دمرګ او مړينې له زيانه کم نه دی. دغه جسد چې وروسته تردې دلته اوهلته ګرځي هغه پخوانی سړی نه دی بل څوک دی. هرتندر چې په ده پريوزي په هغه پخواني شخص پورې څه تعلق نه لري بلکه په يوه بل نا اشناسړي پورې ربط پيداکوي.

" مترلينګ"

څه غواړئ؟

که پاک خدای له تاسو نه پوښتنه وکړي چې څه غواړئ؟

تاسو به په ځواب کښې څه ووایاست؟

آيا داسې ژوند به وغواړئ چې تل ترتله وي او هيڅ زړښت او هيڅ راز بدبختي هيڅ تغير په کښې نه وي.

دغسې ژوند خوعيناً د هغه غټ کاڼي حا ل ته ورته دی چې په مليونو کاله په يوه ځای پروت وي اوهيڅ تغير اوتحول په کښې نه راځي.

زه يقين لرم چې که تاسې د جاويداني عمرپه حقيقت پوه شئ . هيڅکله به يې له خدايه ونه غواړئ.

جاويداني سعادت هم د جاويداني عمرپه شان دی په بل عبارت جاويداني بدبختي ده.

" مترلينګ"

پوه اوناپوه

دا چې پوه او نا پوه يو دبل په ژبه نه پوهيږي سبب يې دادی چې پوه په هغه شي بدليږي چې دی پرې پوه شوی دی.

دی هغه څه نا پوه ته نشي ويلی چې دده په زړه کښې ځای لري.

که تاسې يوه ورځ د جهان په اسرارو پوه شئ پخپله به هماغه اسرار شئ اوماته به د خپل زړه خبرې نشئ کولئ!

" مترلينګ"

لیونی

ماته وايي ته هم لیونی شوی يې لکه ځيني فيلسوفان چې په اخرعمر کښې لیونیان کېږي او چټیات وايي.
ښايي چې زه لیونتوب قبول کړم ځکه چې تراوسه پورې لا د لیونتوب او هوښياری ترمينځ عقلاني تفاوت نه دی موجود مګرتاسو چې هوښیاران یاست فکر وکړئ چې څه وایئ؟

" مترلينک"

مرګ

که مرګ په دنيا کښې نه وای هېڅابه دژوندانه درانه بارته غاړه نه وای ايښی همدغه دمرګ ويره دده چې مـوږ ژوند کوو او د دغه ډار په وجه تر زړښته پورې د ژوندانه پېټی په اوږو وړو.

" مترلينک"

روح

که له مانه پوښتنه وکړئ چې روح څه شی د.ی؟
زه تاسو ته څه ځواب نشم ويلی.مګرله تاسونه به پوښتنه وکړم چې جسم څه شی دی؟ هر کله که موږ جسم یا ماده وپېژنو دروح په پېژندلو به هم برياليي شو مګر اوس چې يو هم نه پېژنو بايدپه دې باندې ځان خوشحاله کړو چې روح د جسم حرکت دی او جسم دروح شکل اوصورت دی.

" مترلينک"

افلاطون

که د یونان افلاطون څه دپاسه دوه زره کاله پس موږ ته راشي موږ به کومه موضوع ده ته وړاندی کړو چې دده دتوجه وړوي او دی څه قدرته حیران کړي؟
په اخلاقي، اجتماعي اوسياسي لحاظ که موږ مريتوب لغوه کړی دی خو څو ډوله بل راز غلامي پيداشويده چې هغه ځای يې ډک کړیدی موږ کوم نوی شی نه لرو چې هغه ته يې وړاندی کړو.
زموږ سياسي، اجتماعي او اخلاقي دروغ د هغه لپاره کوم نوی مضمون نه دی او اوسنی سلوک هغه ته څه نويتوب نه لري.
په فزيک، شیمی، ژوند پېژندنه، طبات او جراحی کښې چې څه کشفیات شوي دي په او ل کښې به دی په تعجب کښې واچوي مګر ددې لامله چې هغه ډېر موشکاف او ځیر کیدونکی دی ډېر ژربه پـوه شي چې زمـوږ کشفیاتو دروح لپاره کومه نوې غذانه ده پیداکړی او د اسرارو له مخې پرده نه ده پورته شوې.

څه شی چې د هغه پوره توجه ځان ته راګرځولی شي هغه بې سیمه موجونه دي چې په یوه شیبه کښې هر ځای ته ځ
رسوي، ممکنه ده چې دغه شی د ده ارتباط له هغو اسرارو سره پیدا کړي چې په مبهم ډول یې پخپلو کتابونوکښې
ورته اشاره کړیده.
په هر حا ل کوم دتوجه وړشی چې په دوه زره کالوکښې موږ کشف کړیدی همدغه دی چې دعلت په ادراک یې لا نه
یو موفق شوي او دانه ده معلومه چې دوه زره کاله وروسته به دتوجه وړ څه شی کشف کړو.

" مترلینګ"

زموږ پوهه

موږ د فولادو په یوه ترلې خونه کښې ژوند کوو چې دوه وړوکي سوري لري او بس. له یوه سوري نه لږ غوندې رڼا راځي
او له بل نه لږ غوندې او از راننوزي. موږله همدغو دوو سوریو څخه د جهان او ضاع معلوموو او همدغه وجه ده چې
بې له رڼا او بې له غږه په نور څه نه پوهېږو.

" مترلینګ"

بدې خبرې

بدې او ناوړه خبرې چې زیان او ضررلري ډېرې ژر خپرېږي ښې او حسا بې خبرې چې فایده په کښې وي ژرنه
خپرېږي.
هو! بدې او ناکاره خبرې لکه تلونکې اوخپرونکې ناروغي له یوه نه بل اوله بل نه بل ته ځي.
ښې خبرې لکه صحت او روغتیا له یوه نه بل ته نه درومي.

" مترلینګ"

انساني سلوک

انسان باید هغه مینه چې له نورو سره یې کوي له ډېر لوړ ځایه واخلي اوپه ډېر لوړ همت له نوروسره وچلېږي.
ترڅو چې ممکنه ده چې خلکو ته دعشق په نظرو ګوري نه ښايي چې د خپل ترحم او شفقت سیورى په چا باندې
وغوړځوي.
تر څو چې دعدالت له مخې چاته څه ورکولی شي نه ښايي چې د احسان له مخې چاته څه وبخښي.
ترڅو چې د چا احترام کولی شي نه ښایې چې د هغه دلجويي ا و دلداري وکړي.

" مترلینګ"

انساني کمال

هغه لوی کما ل چې دتحو ل او تکامل په لاره کښې د ژوندیو شیانو په برخه رسیدلی دی قلبي عواطف دي چې په
انسان کښې لید ه شي. که څوک غواړي چې له حیواناتو نه لري وي باید دغه عوطف چې رحم، مروت، کرم، شجاعت
او نوعه پرستي ده په ځان کښې ورو زي.

" داروین"

د فکر روزنه

څه شی دی چې په بشرکښې ژورفکرونه روزي؟
علم او پو هه نه ده، کارنه دی، دعواطفو او احساساتو هیجان هم نه دی یوازې رنځ اومشقت دی چې دانسان په فکر کښې ژوروالی پیداکوي او ښايي چې د همدې له امله په دنیاکښې غمونه او رنځونه ډېر شوي وي.

" هیز"

ښکلیتوب

کله چې ښکلیتوب د دعوی لپاره راولاړ شي دهر ناطق ژبه کلي کېږي.

" شکسپیر"

ښایست

ښایست هغه میلمه دی چې په هر کورکښې قدر او عزت لري.

" ګوټه"

سیاست مدار

که یو سیاستمدار جنایت وکړي ښايي چې عفوه شي مګر که د خبط مرتکب شي نو دعفوې وړنه دی.

" بیسمارک"

غولول

ټو ل ترېوه وخته غولېږي څېنې د همیشه لپاره هم غولولی شئ مګر ټو ل د همیشه لپاره نه غولېږي.

" ابراهام لینکلن"

فکرپه شعر کښې

فکر باید په شعر کښې داسې پټ وي لکه غذايي خاصیت چې په میوه کښې پټ دی. میوه هم غذا ده مګر لذیذه چې د خوړلو په وخت کښې بې له لذته د بل شي احساس نه کوو. خوبدن ترېنه غذايي ماده اخلي او دغه غیر محسوسه غذاپه لذت کښې پټه ده

" پل والري"

بدبختي اوشعر

دبدي ورځې خاوندان د مصيبت اوناکامي په وخت کښې شعرته مخه کوي او څه چې دوئ له رنځ اوغم نه زده کړې وي په اشعارو کښې يې نوروته وړاندې کوي.

" شللی"

عشق او سعادت

هغه څوک ډېر نيکبخت دی چې خدای ورته داسې زړه ورکړی دی چې دعشق او سوزو ګداز لايق دی.
چا چې دعالم اوضاع او د انسان زړه دعشق په دوه مخيزه هنداره کښې نه دی ليدلی هغه هېڅ حقيقت نه دی ليدلی او په هېڅ نه دی پوه شوی.

" هوګو"

پوهه او عشق

پوهه دعقل په غېږ کښې پرورش نه مومي بلکه دعشق په لمن کښې وده کوي د پوهې نيالګۍ بايد دعشق په ګلدان کښې وکر ل شي او د احساساتو په او بو ابياری شي.

" مترلينګ"

ښوونځی

دعلم او پوهې هرښوونځی چې پرانيستل کېږي دزندان دروازه تړ ل کېږي.

" هوګو"

دفکر پانګه

دفکراو پو هې ټوله پانګه بايد يوه روحي او اخلاقي عظمت ته تسليم شي.

" مترلينګ"

معرفت

معرفت هغه شی دی چې وروسته د هر څه له لوستلو او د هر څه له هېرولو نه په دماغ کښې پاته کېږي.

" ادواردهريو"

علم او علما

علم له خطا څخه خلاص دی مګرعلما تل په خطا کښې وي.

" اناتول فرانس "

ځان ښودل

يا ځان هغسې وښيه چې يې يا هغه شان اوسه چې ځان ښيې!

((بايزيد بسطامی))

دښه کار علت

که زموږ د ښوکارونو علت اوسبب څرګندشي ډېرکسان به پخپلو ښو کارو نو خړ اوخجل شي.

((ريواردل))

تاج او قلم

تر څو چه دادب قلم زما په لاس کښې دی هيڅکله به ونه وايم چې ولې مې شاهي تاج په سربانديې نشته.

" ولتر"

مطبوعات او تاريخ

مطبوعات د اوسني تاريخ اساس او بنياد دی. موږ بايد خپل تاريخ مشوش نه کړو. څوک چې دمطبوعاتو ازادي محدودوي دوطن اوملت تاريخ ته زيان رسوي.

" پوانکاره"

حکومت او روزنامه

که له مانه پوښتنه وکړئ چې په وطن کښې بې روزنامې حکومت وي که بې حکومته روزنامه؟ زه به هر ګوره دوهمه خبره غوره کړم

" جفرسن"

دځان سعادت

که یوازې خپل سعادت وغواړو څه ګرانه خبره نه ده مګر موږ غواړو چې له نورونه زیات مسعود شو او دا کار ډېرمشکل دی ځکه چې نور هغو مره مسعو د نه دي لکه چې موږ یې تصور کوو.

" نتسکوی"

ځان مسعود ګڼل

یوازې داکافي نه دی چې دسعادت خاوندان شو بلکه په دې پوهېدل په کاردی چې موږ د سعادت خاوندان یو.

" مترلینګ "

اجبار او اختیار

څومره چې دوجود مرتبه او درجه لوړېږي هغومره اجبار کمېږي او اختیار زیاتېږي. همدغه سبب دی چې د کانې مجبوریت له بوټي اونیالګی نه زیات دی او حیوانات له نباتاتو نه هم زیات اختیار لري. انسان بیاله حیوان څخه هم پورته دی او ډېر اختیار لري.

"بوترو"

عقل اوزړه

عقل دزړه په خوښه کارکوي او زړه ته ګوري. هغه څه چې زړه یې نه غواړی عقل په کښې لاره نشي پیداکولای. یعنې زړه په سربانديې حکومت کوي او سر په زړه حاکمیت نه لري.

" شوپنهاور"

کینه او مینه

کینه اومینه د نفسي احوالو او کیفیاتو له اختلافه پیداکېږي اوپه عقل پورې څه اړه نه لري.

" شوپنهاور"

احتمالي مصیبت

هرڅه پخوا له وخته په نظرکښې نیو ل او لرې کتل ښه کاردی مګر دسباورځې په احتمالي مصیبت نن غمجن کیدل ښه کارنه دی.

له دېنه چې په هواکښې ځانته زندان جوړوو ولې یوښه قصرنه جوړوو.

((...))

لياقت لرل

لياقت لرل او كوم ځاى ته نه رسيدل له بې لياقته رسيدلو نه ښه وي.

((...))

شهامت

كه بتان مات كړي كوم ستركار دي نه دى كړى.
حقيقي شهامت دادى چې پخپل ځان كښې دبت پرستۍ خوى ورک كړي.

((نيچې))

لوى خلك

لوى خلک لكه سيندونه خپل هدف ته بې لارې درومي او ددوئ شهامت همدغه دى چې له ګرانو اوپرېچه لارو څخه نه ډارېږي.

" نيچې "

اجتماع

په اجتماع كښې دا خل شه! ځكه چې په جمعيت كښې سړى صيقل كېږي او ټېنګېږي.
يوازيتوب سړى ملايم كوي او فاسدوى يې.

" نيچې "

د جنګ اساس

دغليم غولول دجنګ اساس دى ځكه زما هغه پټه زغره چې ما اغوستې ده دګېدړ پوټكى دى.

" نيچې "

نجيبه غريزه

هغه غريزه چې له ټولو غرايزو نه نجيبه ده نجابت يې په ډېر احتياط زياتوه يعنې په هركيلو محبت چې له نورو سره يې لري يوګرام نفرت له ځان سره زيات كړه.

" نيچې "

شهرت اوشرافت

که په افتخار اوشهرت پسې ګرځې نو زما پند مه هېروه! هغه دا چې له شرافت نه لاس واخله!

" نيچه "

هديه قبلول

زه د هغه چاله خوشبختی نه خبرنه يم چې دخلکو له لاسه هديه قبولي. ځکه چې له ماسره داعقيده موجوده ده چې له هدېې قبلولونه غلامنه ده.

" نيچه "

هيرول

هرڅه هېرکړه هر څه هېرکړه هېرول ډېرلوی هنر دی!
هغه دروند بار چې له تاسره دی له ځانه وغورځوه.
که غواړې چې والوزې که ارزولرې چې له لوړو او هسکو څوکو سره آشنا شې درانه اوسنګين شيان سيندته وغورځوه.
دغه دی سيند هله ژرشه خپل ځان سيند ته وغورځوه د هېرولو هنر ډېرلوی هنر دی.

" نيچه "

ځان غوښتنه

خود خواهي او ځان غوښتنه په مطلق ډول له ژوند سره موافقت نه کوي.
يوازې ځان غوښتل په حقيقت کښې ځان محدود کو ل او له ځا نه څه کمو ل دي.
که جود او فيض نه وي ژوند نشته.
په حقيقت کښې بشپړه اوکامله خود خواهي په پوره غير خواهي کښې پټه ده او اخلاق هېڅکله انفرادي کيدلی نشي.
" ژان ماری کويو"

مکررات

په دغوګڼو ليکنو کښې چې علم او پوهه ډېره زياته ښيي څه وينئ؟
سترګې وغړوئ اوښه وګورئ چې غير له مکرراتونه نور څه وينئ؟
ايا دا ټولې خبرې چې په يوقسم موضوعاتوکښې اورئ بې دسبک او انشا له تنوع او بې دشواهدو او مثالونو له رنګينی
يا د چاپ له ښکليتوبه نور څه لري؟

ددې خبرو حقیقې تاثیر، عمق او ارزښت همدغه دی چې په راز راز پیرایو کښې بیا بیا ویل کېږي او له یوې مخه په بل مخ اوړي.
نو په دغه ظاهري ثروت کښې فقر او لوره پته ده او په دغه روږه کښې دمړښت احساس کېږي.

" بیکن "

نیکي

په سترګوکښې دلیدلو قوه یوازې نه ده کافي.
که زمونږ سترګې بینا هم وي او په اشیاوکښې رنګونه هم موجود وي بیاهم رڼا ته محتاج یو او په تورتم کښې څه نشو لیدلی.
همدغه رڼا ده چې دلیدلو قوه له اشیاوو سره مربو طوي او ددې باعث ګرځي چې مونږ څه ووینو.
لمرپخپله دلیدو قوه نه ده دلیدو وسیله ده دهمدغې وسیلې له برکته مونږ د بینایي احساس کوو.
ته په دې پوه شه! چې لمر د نیکۍ ثمره ده او نیکۍ سره شباهت لري. هماغه نسبت چې په لیدلي جهان کې یې دبینایي قوت له لیدلو شیانوسره لري د ادراک په جهان کې یې دفهم قوه هم له هغو شیانو سره لري چې دپوهېدلو وړدي.
څنګه چې په تیاره کې څه نه لیدل کېږي او سترګې رڼا ته اړې دي روح هم هغه څه نهویني چې دحقیقت رڼا پرې نه وي پریوتې. څه شی چې د معرفت وړشیان په حقیقت پورې مربوطوي او روح ته دپوهیدو استعداد ورکوي دنیکۍ تصوردی چې دعلم قوه له لمر سره مشابه وګڼې مګر که لمر یې ګڼې نو لویه اشتباه کوې. همدارنګه د ادراک په عالم کې انسان حق لري چې علم او حقیقت دنېکۍ نظیر وګڼې. مګرکه عین نیکي یې ګڼې دا هم اشتباه ده ځکه چې دنیکۍ مقام له دېنه ډېرپورته دی.
لمر لیدل شوو شیانو ته یوازې دلیدل کیدو قابلیت نه بخښي بلکه په پیداښت او نشو و نماکې یې هم تاثیر لري او غذا ورکوي. همدغه شان دپوهېدلو وړشیان له نیکۍ نه یوازې همدغه استفاده نه کوي چې د پوهېدلو وړ وګرځي بلکه په ماهیت اوپیداښت کې یې هم د خل لري.

" افلاطون "

دطبیعت قوانین

دطبیعت قوانین واجب او ضروري نه دی. د جهان اصل او اساس تغیر او حرکت دی هرکله چې دغه تغیر مکررشي نوعادت وګرځي او دقانون نوم پیداکړي.
دیوه خوړ اوبه په اول کښې یوه معینه مجرانلري او د خپل جریان په وسیله ځانته لاره اومجر اپیداکوي وروسته بیادغه مجرا داوبو دسیر او حرکت قاعده اوقانون بلل کېږي. ډېرامکان لري چې دغه مجرا بدله شي او یوه بله مجرا ورته پیداشي. په همدغه لحاظ دطبیعت چارې دیوه معین اوضروري قانون تابع نشو ګڼلی.

" بونرو"

انساني تکليف

ښه نيت او نيکه اراده د خير اونيکۍ مبدا ده.
نيکه اراده اوښه نيت دادی چې انسان خپل تکليف وپېژني او پيروي يې وکړي.
تکليف بايد خاص دتکليف لپاره په ځای کړشي يعنې دګټې اوزيان لحاظ په کښې نه وي.
تکليف هغه عمل دی چې د يوې کلي قاعدې متابعت لپاره وي او محض د قانون په احترام اجرا شي.
هغه څوک چې يوکار دقانون لپاره کوي او هغه چې کار يې له قانون سره موافق وي يو راز نه دي.
ددوهم سړي عمل ته مشروع ويلی شو مګر خير او اخلاقي عمل ورته نشوويلی. ددې لپاره چې ديوه سړي کارا خلاقي ارزښت پيداکړي يوازې دا کافي نه ده چې عمل يې له تکليف سره موافق وي بلکه دا لازمه ده چې دتکليف لپاره وي.
ډېرامکان لري چې يوکارښه وي مګر اخلاقي نه وي لکه ديوه سوداګر صداقت او راستي چې دتجارتي منفعت او اعتبار پخولو لپاره وي نه د تکليف لپاره.
د ځان ساتنه له تکليف سره موافق کاردی مګر ددې لامله چې طبيعت ورته ميلان لري اخلاقي عمل ورته نشوويلی.
هغه څوک چې ډېر زړه سواندی وي او د رقت په وجه له چاسره احسان کوي ښه کوي مګر اخلاقي عمل نه اجراکوي که همدغه سړی له خلقو نه جفا و ويني زړه به يې سخت شي او له احسانه به لاس واخلي. مګرکه څوک له خلکونه جفا ګانې ويني او دتکليف په ځای کولو لپاره احسان کوي هغه يواخلاقي عمل اجراکوي.
" کانت "

ژوند

ژوند زما په نظرکښې غوښتل دي او هره غوښتنه له يوه احتياج يا محروميت څخه پيداکېږي يعنې له غم او درد څخه.
که ديوه سړي هره آرزو په اسانه اوسمدلاسه حاصله شي کسالت ورته پيداکېږي چې له رنځ اوغم نه لوی مصيبت دی.
دانسان ژوند هميشه دغم او کسالت ترمينځ واقع دی.
سړی چې هرڅومره له غم څخه لرې شي هغومره کسالت ته نزدې شي. په هره اندازه چې موږ له کسالت نه ځان وساتو په هماغه اندازه له غم سره قرابت پيداکوو.
دا دوه آفتونه يو دبل ضد دي که انسان له يوه څخه خلاص شي د بل په منګولوکښې لوېږي.
څنګه چې غم او رنځ له احتياج او محروميت څخه پيداکېږي کسالت له راحت او رفاهيت څخه پيداکېږي.
هر چېرته خواران اوغريبان له احتياج او محروميت سره په جګړه اخته دي او بډايان له کسالت سره په مجادله کښې دي.
همدغه کسالت دی چې دعيش او راحت خاوندان يې په ښکار او قمار په افيونو اونورو نشو مشغو ل کړي او مجبورکړي دي يايې ددوی مخه تزييناتو او تجمل ته ګرځولې ده.
دانسان استعداد اوقوت دا غواړي چې احتياج او محروميت لرې کړي او د ژوند په جګړه کښې په کارولوېږي. نوکله چې احتياج اومحروميت له مينځه لاړشي او په دغه مبارزه کښې معطلي راشي دغه عاطل قوت پخپله يو مونډ پېټی شي او انسان مجبور کاندې چې بيهوده يې صرف کړي او له کسالت څخه ځان وژغوري.
((کرلوس)) دبډايانو بدبختي داسې بيانوي:

((یو د دې لپاره چې له کسالت نه وتښتي خپله ښايسته ماڼۍ پرېږدي اوپه تفريح پسې يوه خوا او بله خوامنډې وهي.
بل په ډېره بېړه له خپلې ښځې او اولادونو څخه چېرته لرې درومي مګرمقصد ته نه رسېږي او بېرته له هماغه دښمن يعنې کسالت سره بياکورته راځي او چاره ترېنه ورکه وي)).

" شوپنهاور"

هيرول

هغه څوک چې څه نشي هيرولی ښه سړی نه دی، څوک چې هيمشه د بل دملامتۍ خاطره له ځان سره ساتي دښه زړه خاوند نه دی.

((...))

حکمت اوسعادت

ارسطووايي: حکيم او عاقل هغه څوک دی چې خپل غمونه او دردنه لږ کړي نه دا چې په ډېرو لذتونو پسې هڅه وکړي.
زه هم دحکمت ډېره ټينګه اوقوي پايه همدغه ګڼم چې سړی له غمونو او دردونو څخه وتښتي نه داچې په لذت پسې منډه واخلي.
يعني سعادت په هغه ګريز (تيښته) کښې دی نه په دغه شتاب (هڅه) کښې. هغه کسان ډېر غوليدلي دي چې ارزوګانوته رسيدل سعادت ګڼي ځکه چې له ارزوګانو سره وداع کول اوبې نيازۍ ته رسيدل سعادت دی.
هر څومره چې د خواهشاتو تله سپکه وي انسان هماغو مره سعادت ته نژدی وي.که حقيقت ته وګورو يو روغ او جوړ فقير له يوه رنځورغاړي بډايي څخه ډېر نيکبخته دی.
سقراط وايي: ډېرکسان دي چې نه جواهر لري نه سره اوسپين نه يې ډېرښه لباس په غاړه کښې شته نه په لوړو ماڼيو اوښو قصرونو کښې استوګنه لري مګرسره له دې له بډايانو نه خوشحاله ژوند کوي.
شکسپيروايي: ځينې کسان لکه توتيان داسې دي چې د خندا يوه وړه منظره ويني خوله يې له خندا نه نه راټولېږي.
ځينې نور داسې غمجن دي چې هېڅ راز مسخرې او د خندا ننداری يې نشي خندولی.
دا زموږ خپل خو ی او طبيعت دی چې زموږ دژوند اوسعادت اساس ګڼل کېږي.
موږ بايد دسعادت تومنه په ځان کښې ولټوو او په دې پوه شو چې دهرچا نيکبختي پخپله په ده پورې مربوطه ده.
په ځان باندې اتکا او نورو ته نه متوسل کيده، له ډېرو قيدونو او احتياجاتو څخه ځان خلاصول او خپله ازادي زياتول سعادت دی.
هغه څوک چې په باطن کښې غني دی له خارجي جهان څخه يوه منفي هديه غواړي او بس چې هغه فراغت دی.
د هغه مهمه ارزو داده چې له خلقونه لرې اوپه څنګ وي چې په دغه وسيله له ځانه استفاده وکړی شي.
لوی خلک له هر څه نه فراغت خوښوي او خپلې ازادۍ ته ډېره توجه لري يعنې همدغه سعادت ګڼي.
ارسطووايي: سعادت په فراغت او ازادۍ کښې دی.

سقراط هم ازادۍ او فراغت سترنعمت ګڼلی دی.
خومره چې د یوه سړي فکري او عقلي پانګه زیاتېږي هغومره یې تعلق له دنیا نه او د دنیا له خلکو څخه کمېږي.
هغه بیا خپل سعادت د دنیاپه نعمتونوکښې نه لټوي بلکه له معنوي لذتو نو څخه خونداخلي او حقیقي سعادت ته رسیږي.

" شوپنهاور"

انشا

د هرلیکونکي انشا د هغه دفکر آیینه ده.
که غواړئ چې د یوه لیکونکي حقیقي ارزښت ځانته معلوم کړئ دېته مه ګورئ چې ده څه موضوع کښې فکر کړی دی یا دده دفکر محصو ل څه شی دی.
دیوه مؤلف اولیکونکي دمقام پېژندلو لپاره همدغه کافي ده چې موږ پوه شو چې ده څه رازفکر کړی دی او دفکر کولو طرزیې څنګه دی؟
د هرلیکونکي انشاٴ لکه خمیره داسې ده چې مختلف شکلونه او صورتونه قبلوي مګر داصورتونه که هر څومره مختلف وي بیا هم خمیره یوه ده.

" شوپنهاور"

مطالعه او تفکر

څنګه چې ډېره زیاته مطالعه فکر وسعت او ودې ته نه پرېږدي ډېر لیکل اوډېر لوستل هم د حقایقو دمعرفت مخه نسي.
ددنیا ډېره لویه کتابخانه چې بې نظمه او بې ترتیبه وي هغه ارزښت نه لري چې یوه کوچنۍ منظمه کتابخانه یې لري.
همدغه راز ډېره زیاته پوهه چې په ذهن اودماغ کښې ښه هضم شوې نه وي له هغو لږو معلوماتو نه لږ قیمت لري چې په جزئیاتو کښې یې ډېرغوراو دقت نه وي شوی.
په حقایقو باندې سړی هغه وخت پوهېدلی شي چې دعلیت په قانون پوه شي او په جزئیاتو کښې مطالعه ولري.
څنګه چې انسان مطالعې ته ضرورت لري تفکر ته یې هم لري. مطالعه اوتفکر د انسان په ذهن کښې دوه متضاد تاثیرونه لری چې که یو زیات شي هغه بل کمېږي.
مطالعه دسړي ذهن د هغو افکارو او عقایدو له تاثیرلاندې راولي چې ممکنه ده دانسان له ذاتي احتیاجاتو سره مخالفت ولري.
آزاد تفکر یعنې د هغه طبعي سیر اوحرکت تعقیب چې محیط اوضروري مسایل یې دانسان په ذهن کښې پیداکوي دمطالعې په شان څه خاص شی په ذهن کښې موجودنه وي بلکه دفکرکولو تومنه ذهن ته سپاري. همدغه سبب دی چې ډېره زیاته مطالعه دشخصي فکر د پرورش مخه نیسي اوسړی څه قدر سطحي اوناپوهه کوي.
علما او پوهان هماغه کسان دي چې ډېرکتابونه یې لوستي دي مګر نوابغ او دفکر خاوندان چې دانساني مدنیت لارښودونکي دي او د بشریت قافله دترقۍ خواته بیایي هغه کسان دي چې دجهان په کتاب کښې یې غور کړیدی او دنورو په خبرو کښې یې خپل فکر نه دی بایللی.

«وپنهاور»

خوی او خصلت

دانسان خوی هېڅکله تغېر نه کوي. هو سړی په زلميتوب او زړښت کښې هماغه دی چې په کوچنيتوب کښې و.
دده ډېر لوی هنردادی چې کله کله فريبنده (غولوونکی) صورت اختياروي او دافسون نقاب پخپل مخ غوړوي.
که غواړئ چې دغه حقيقت دتجربې له مخې ځانته معلوم کړئ نو د هغه اشنا اوملګري په حرکاتو او رفتار کښې ښه دقت وکړئ چې ډېر کلونه ترېنه بيل شوي ياست وروسته له دغه غور او دقت څخه به داو منئ چې دده خوياو خصلت هېڅ تغير نه دی کړی او هماغه شی دی چې دمخه و.
ځينې کسان په ظاهره انکار کوي او دا خبره نه مني مګرپه باطن کښې پوره باور لري چې دانسان خوی او خصلت تغير نه قبلوي.
همدغه سبب دی چې څوک له چانه څه ټکي برګې ووينې په هغه باندې بيا اعتماد نه کوي.
که څوک د چاپه نظر يو ځل ښه ورغی دهغه په باب هم خپله نظريه نه بدلوي.
دانسان خوی او خصلت فطري شی دی او همدغه يې دلوړوالي معياردی.که څوک دفطرت په لحاظ لوی نه وي نو واړه اشخاص په مصنوعي وسايلو نه لويېږي.

" شوپنهاور"

دوستانه مناسبت

سړی د ځوانۍ په وخت کښې دافکر کوي چې دانسانانو مناسبات په يوه ښه اساس او په حقيقي اصولو ولاړدی مګرکله چې دژوندانه يو څه مراحل طی کړي نو بيا پوه شي چې بشري مناسبات يې له شخصي ګټې په بل شي نه دي ولاړ.
هر څوک چې ډېر ما ل لري او دلوړ مقام خاوند دی هغه په خلکو کښې محبوب او محترم دی. هغه بل چې دښه نيت او ښو احساساتو خاوند دی مګرپه دوستۍ کښې يې څه ګټه نشته څوک ورسره مينه نه لري.
هغه دوستي او هغه مينه چې شخصي ګټه او پټ مقاصد په کښې نه وي دلته ډېره لږه ده او له لږو خلکو سره ده.

"شوپنهاور"

بدي او ضرر

خومره چې لوړ اوعالي مبادي په يوه بد سړي کښې فاسد شويدی په ځناوروکښې هغومره نه دي فاسد. بدي په هغه شي کښې لږه ده چې دابتکار مبدايه کښې نشته ذکا چې دابتکار مبداده، بدي زياتوي اوضرر يې ډېروي. ديوه ظالم انسان ضرر زر ځله ديوه مضر حيوان له ضرر نه زيات دی لکه چې د يوه جماد ضررله حيوان نه لږ دی او ظالم له ظلم نه ډېربد دی.

" ارسطو"

لويه اشتباه

څوک چې دا فکر کوي چې پوهه او فضيلت دسړي قيمت اومقام په جامعه کښې لوړوي ډېره لويه اشتباه کوي ځکه چې دغه شی بالعکس کينه او دښمني پيداکوي نه مينه او محبت.

دعلم او فضل اظهار بل شی نه دی د نورو دنادانۍ تائیددی. څنګه چې ثروت او مقام دسړي قیمت په جامعه کښې لوړوي علم او عقل د نورو دکینې او نفرت موجب ګرځي.
پو هان او هوښیاران د خلکو مینه او محبت نشي جلبولي بلکه بدبیني اوتمسخر ځانته جلبوي.
" شوپنهاور"

افتخار

هغه افتخار چې لکه د څېرې ونه په ډېروخت کښې وده کوي او غځېږي دوام او پاښت یې هم ډېروي.
هغه بل افتخار چې لکه دپسرلي بوټي ژرپیداکېږي او ژر لوئېږي له یوه فصل نه زیات دوام نه لري او ډېر ژرله مېنځه ځي.
د هنر خاوند چې له ابدیت نه هر څومره زیاته استفاده وکړي یعنې په ټو ل انسانیت پورې تعلق ولري هماغو مره له خپل عصر څخه پردی وي. دا ځکه چې د هغه اثر د هغه په عصر پورې اختصاص نه لري بلکه دبشر دتاریخ یو جزوي د همدې لامله معاصرین ورته ښه نه ګوري بلکه بالعکس په هغو کتابونو پسې هڅه کوي چې ورځني مسایل په کښې وي.
" شوپنهاور"

غضب او شهوت

هغه بې اعتدالي چې په غضب کښې وي له هغې بې اعتدالۍ نه ښه ده چې په شهوت کښې وي. یعنې دغضبي قوې افراط دشهواني قوې له افراط څخه ښه دی.
قهر او غضب دعقل غږ پوره نشي اوریدلی او داسې مثا ل لري لکه چې یو نوکر د خپل بادار امر لږ غوندې واوري او د تعمیل لپاره منډه واخلي یعنې امرته تراخره غوږ کښېنږدي او په کار پسې وځغلي مګر شهوت دعقل یا حس په یوه اشاره د خوند اولذت په لوري هڅه کوي او امرته هېڅ نه ګوري.
دغضب خاوند مکارنه دی اوغضب هم مکر جن نه دی.
مګر له شهوت سره ترلی دی او دشهوت کاردی.
همدغه سبب دی چې دغضب په ډېروالي کښې دومره رسوایي نشته لکه چې د شهوت په ډېروالي کښې شته.
" ارسطو"

دوستي

دوستي یوازې یو ضروري امرنه دی بلکه یوه ډېره شریفه او آبرو منده عاطفه هم ده.
ځینې وایي چې دوستي یوډو ل مشابهت دی او هماغه اشخاص یو دبل دوستان وي چې یوله بله مشابهت لري د همدې لامله بازله بازسره اوکوتره له کوترې سره الوزي.
ځینې نورېه دې عقیده دي چې که دوه تنه یوکار او یوه پیشه لري نو هغه هېڅکله نشي دوستان کېدلی.
ځوک چې دفطرت په قوانینو استناد کوي لکه (اورپییدس) هغه وایي:
د و چې ځمکې باران خوښ دی اوباراني وریځې داغواړی چې په ځمکه باران واوروي.

هرا کلیتس په دې فکردی چې ضدیت دنژدې کیدو مو جب دی او ډېرښه موافقتونه له مخالفتونو څخه پیداديږ.
دا خبرې به پرېږدو او دابه ووایو چې ددوستۍ موضوع څه شی دی؟
خیرکه لذت که منفعت؟
هغه کسان حقیقې دوستان نه دي چې دمنفعت لپاره دوستي کوي او په ګټه مین دي. د دوی دوستي به ترهماغه وخته وي چې له بله ګټه کوي او دګټې امید مو جود وي.
دچا دوستي چې په لذت بناده او په خوند پسې ګرځي هغه هم له حقیقې دوستۍ نه خبرنه دی د هغه دوستي هم بې بنیاده ده ځکه چې لذت هم لکه منفعت بې ثباته دی او ژر ژر بد لیږي.
په دې دواړو دوستیو کښې دوست بالذات مقصو دنه دی بلکه لذت یا منفعت اصلي مقصد دی.
پوره او حقیقې دوستي هغه ده چې دښو خلکو ترمېنځ پیداکېږي اوپه ښه والي بناده.
هغه خلک چې د خیر خاوندان دي او د بل خیر غواړي مینه یې یو له بله ذاتي او حقیقې ده.
دا دوستي په خیراو فضلیت بناده او پایه یې ډېره ټینګه ده.
دوست هغه دی چې د دوست خیر غواړي او خیر وررسوي.
په دوستۍ کښې دا شرط دی چې یو له بله له عواطفو ډک احساسات ولري او دا احساسات او عواطف دواړو خواوته معلوم وي.
په دوستۍ کښې امیزش او الفت ناسته ولاړه ضروري ده.
دوستۍ دمساوات په اساس ټېنګېږي چې هر یود بل حق اداکړي او هریو د بل محب وي.
ډېرخلک داغواړي چې د نورو محبوب شي او پخپله د هېچا محب نه وي په همدغه وجه خپل متملقین په ځان راغونډوي مګر دوستان نشي پیداکولی.
متملق هماغه دی چې خپل ځان ټیټ ګڼي یا لږ ترلږ خپل دوست ته دابښيي چې زه په تادومره نه یم ګران لکه چې ته پرماګران یې ځکه دغسې کسانو ته دوستان نشوویلی.
دوستۍ هغه مینه ده چې له دوست څخه بېرته انعکاس کوي او له یوې خوا نه نه وي همدغه سبب دی چې دانسان مینه له سرو او سپینو سره یا له ښو جامو او ښو خوراکونو سره دوستي نه ده ځکه چې له یوې خواده او بیرته انعکاس نه کوي.
په دوستۍ کښې مقابله بالمثل په کارده او بې مساواته دوستي دوستي نه ده. مینه له یوې خوا پیداکیدای شي مګر دوستي له یوه طرفه هېڅکله نه وي. دوستۍ که د لذت یا منفعت په اثروې کیدای شي چې بد خلک له بدو خلکو سره یا ښه اشخاص له بدو کسانو سره دوستان شي مګر که خیر او فضیلت د دوستۍ اساس وي نو دښو او بدو ترمېنځ دوستي نه پیداکېږي.
حقیقې دوستي هماغه ده چې دنیکانو اوښو خلکو په پاکو زړونو کښې ځای لري او په خیر او فضیلت بناده.
" ارسطو"

ښکلا

ښکلا یوه منطقې قضیه ده چې صغری یې سترګې دي او کبری یې زړه دی نتیجه یې عشق دی.
"سقراط"

وحشي اومدني انسان

عمومي نظريه داده چې وحشي انسان په هېڅ ډول اخلاقي اصولو پابندي نه لري بلکه هروخت د خپلو غرایزو تابع وي او هر کله د خپل میل او خواهش رضا غواړي.
انسان پېژندونکي پوهان دانظریه نه مني او وایي.
وحشي هغه دی چې د ادابو او رسومو ډېر پابندوي او په ناسته ولاړه تګ او راتګ بلکه په هراقدام او هغه خبره کښې د خاصو اصولو اومقرراتو پیروي کوي، یعنې وحشي انسان هغه مریی دی چې پخپل رفتار او کردار کښې د یوې طایفې د عاداتو دلاس آله وي او متمدن انسان دغه راز نه دی.

" جان دیویی"

«پای»

لوړ خيالونه او ژور فکرونه